

15884.

15884.

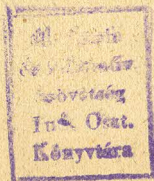
BRÓDY SÁNDOR

A SZERETŐ

REGÉNYES SZINJÁTÉK
NÉGY FELVONÁSBAN

BUDAPEST, 1917
AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T.
KIADÁSA

~~Színháztudományi Intézet~~
könyvtára 1964. sz. 15884.

Minden jog fentartva.

Először játszották a budapesti Magyar Színházban 1917 október
25-én Fedák Sárival a címszerepben.

~~M. Szính. és Filmműv.~~
~~Szöv. és Szót. Könyvt.~~
~~1964. sz. 12237~~

1969. — Budapest, az Athenaeum r.-t. nyomása.

A SZERETŐ

SZEREPLŐK:

EŐZ ANNA	KOSTITZ, UDVARMESTER
AZ ANYJA	ÁGOST MELLETT
AZ APJA	BORIS, CSELÉD AZ EŐZ- CSALÁDNÁL
AZ ÖCCSE, ABA	ISABELL HERCEGKISASZ- SZONY, FRIDERIKA UDVARMESTERE
ÁGOST OROSZ HERCEG	KOMORNYIKOK, LAKÁJOK
AZ APJA, TÁBORNOK	HÁZMESTERNÉ
AZ ANYJA	DE-ROBIDDA-ROTTA
FRIDERIKA FEODOROVNA, AZ ANYAHERCEGNŐ	EGY ANGOL HERCEG
SOPHIE, HERCEGKISASZ- SZONY	POLGÁRI BIZTOS
ITURBIDEGRÓFNŐ, UDVAR- HÖLGY	

Történik közvetlenül a háború előtt.

Az első szín: Eőzék lakása.

A második szín: Eőz Anna ideiglenes, de elegáns laká-
sában: ebédlő.

A harmadik szín: Az orosz nagyhercegi palota nagy
szalonja.

A negyedik szín: Egy idegen nagyváros, Eőz Anna
hálószobája.

ELSŐ FELVONÁS.

Lakás a lóversenytérhez vivő nagy utcán, máról-holnapra épített nagy emeletes házban, amelyben csak szegény emberek laknak. Egy szobából, egy alkove-ból és konyhából áll az egész lakás. Bejárat a konyhából, amelyben — természetesen — mindig mosnak, most is. A teknőben gőzölög a ruha. Fölötte szárítják a fehérneműt. Az ablakok az utcára nyílnak. Első emelet.

A szoba igen különös. Az egyik része — csak-hogy a kisebbik — nagyon tiszta, sőt régimódi elegáns, egy úrileány szobájának egyik részlete: fehér ágy, kék takaró. Régi velencei kistükör. Két aranyozott lábú világos selyemmel bevont szék. A másik része már nagyon hiányos bőrbútor, kerek ebédlőasztal a szoba közepén, inkább a konyhaajtó felé. A falon családi képek, magyar

urak és asszonyok. Nem mindegyiknek van kerete. A szegénység szaga alig érzik, mert nagy a tisztaság. A szoba fala: utálatos szecessziós festés.

Az ablakok a néző felé nyílnak, azaz: így vannak elképzelve.

Egy ablak balról, asszimmetrikusan. Ez előtt olvas:

EÖZ ABA. (Tizenhat-tizenhét éves, barna hajú, áttetsző arcú szép fiú. Csak a szeme él, szája ég, piros. Tüdőbajos.)

AZ ÖREG EÖZ. (Marcona férfi. Szintén halvány. A nyomoruság és a kor a lábába szállt — mindkettő valósággal utazik erre a két szegény végtagra. Ül egy nagy karosszékekben, pipázik, de füstöt nem fű, mert nincsen megtömve a pipája, dohányja nincs. — Az orvos még nem tudná konstatálni: a kezdődő paralízis-e az állapota, vagy a végződő véredényelmeszesedés. A színészt kérem, nyomorékot azért ne csináljon ebből az alakból: egy tönkrement protestáns úr még ebben az állapotban is úr!)

AZ ÖREG EÖZ. (Az asztalnál ül, horgol. Leteszi. Kiszól a konyhába): Boris, mit csinálsz?

BORIS. (Az ajtóban.) Mosok. Mindég csak mosok. A tekintetes asszonyék étel helyett is tisztát esznek.

EÖZ. (Kedvetlenül, de nem haragosan.) Ha sokalod, erigy haza.

BORIS. Dehogy sokallom, magamat kevesellem. Tessen emlékezni, a tanyán két béresasszony segített.

EÖZ. A tanyán! Hol van az?!

BORIS. (Előrejön.) Mondja csak a tekintetes asszony, hány esztendeje is, hogy mi ezt a piszok Pestet mossuk?

EÖZ. Tíz.

BORIS. Soha nem megyünk haza?

EÖZ. Nem.

BORIS. Mé?

EÖZ. Nincs hova, nincs haza.

BORIS. Má mé is tetszettek eladni azt a gyönyörű birtokot?

EÖZ. Elvették.

BORIS. Hogy az Isten hidege verje ki őket.

EÖZ. Ne káromkodj Boris, moss.

BORIS. Hogy mosnám ki a bőrüket, vékonyra, lúgkövel.

EÖZ. Ne káromkodj Boris, meghallja,

felizgatod. (*Ugyszólván magának.*) Meg-
ettük, eletettük, elalispánkodtuk, elpoliti-
záltuk.

BORIS. Mi az a politika? Már rég hallom
annak a nevét.

EÖZNE. (*Megvetőleg legyint a kezével.*)

BORIS. Azt a politikát, azt egye meg a
fekete fene.

EÖZNE. Menj.

BORIS. Meg a sárga.

EÖZNE. (*Mosollyal.*) Boris, Boris, Boris!
Te csak nem változol, olyan cikra vagy, mint
amikor huszonkét év előtt dajkának gyüttél
Annához. Téged Pest nem festett meg.

BORIS. Hol a kisasszony?

EÖZNE. Elment.

BORIS. Hová?

EÖZNE. (*Nem felel.*)

BORIS. Tudom má, én ne tudjam. A tisztóba,
a zaciba!

EÖZNE. Te is minden csunya pesti szót
megtanulsz. Van mit adni ezeknek vacso-
rára?

BORIS. Van, ha hoz a kisasszony. (*Körül
néz.*) Mit vitt el? Öt szoba bútorral gyöt-
tünk föl. Ebbe az egybe se lesz elegendő.

EÖZNE. Itthon semmi.

BORIS. (*A sok szoknyája alól két tojást
szed elő.*) Két vad tojást találtam. Csavargó
tyúkok tojták a gangon. Ilyen tyúkok,
mint Pesten... Jó lesz a tekintetes úrnak.
Tessen tudni, hogy utálok a tejet, kit
szegény borjuktól elvesznek. A reggeli
tejemet az ifjurnak eltettem. Nekünk van
krumpli hajában. A kisasszony szeretyi.
(*Túláradó szeretettel.*) Drága lelkem, szép-
séges szép kisasszonykám!

A HÁZMESTERNÉ. (*Elérett mesterember-
asszony, példátlanul rendetlen toiletteben
— olyan a házmesterné, mint amilyen a
ház — szöpös gyerek a mellén, a kezét egy
meztéllábas, szintén végtelenül piszkos
leánygyerek fogja, a szoknyájába fogódz-
kodik a harmadik gyereke, egy, a piszok-
tól, koromtól, négerpofájú.) A lakást gyön-
nek nézni.*

EÖZNE. Mindég kínoznak.

HÁZMESTERNÉ. Lehet most?

EÖZNE. Nem lehet.

HÁZMESTERNÉ. Tessék.

KOSTITZ. (*Belép, kíváncsian, de elővigyá-
zatosan. Egy kövér elegáns úr, aki banni*

akar az emberekkel, kívül-kívül külön és ezért sokszor rosszul ítéli meg a helyzetet. Lényének az alapja mégis az, hogy puha bonhomme.) Jó napot. (Választ nem kap, az öreg Eözné tesz-vesz, Boris ok nélkül söpör. A fiú egy pillanatra felnéz a könyvből, tovább olvas. Az öreg mereven néz a látogató felé. Megszokták ezek a lakásnézőket.) Jó ez a lakosztály?

HÁZMESTERNÉ. Persze hogy jó.

KOSTITZ. A mellékhelyiségek?

BORIS. (Kinyit egy kis ajtót.) Nézze meg.

KOSTITZ. Konyha?

BORIS. Itt la. Mosok. Segíthet az úr.

HÁZMESTERNÉ. Gorombának azért nem kell lenni.

KOSTITZ. Hagyja. Asszonyom, bemutatnám a úrnőjének és az urának.

BORIS. Itt van la. Ez az úr akarja az urakat ebből a lakásból kiturni.

HÁZMESTERNÉ. Mit jártatja a száját, ez a lakás már nem is a maguké, csak kegyelemből.

ÖREG EÖZ. Mit mond?

EÖZRNÉ. Semmit, Ádám. Megszokhattam már.

ÖREG EÖZ. Nem tűröm!

EÖZRNÉ. Megint felingerlik. Adja ki, -- vegye ki. Lökjenek ki. De . . .

HÁZMESTERNÉ. Inkább magukat, mint engem. Mért nem fizetnek. A szegény háziúrnak is élni kell, folyton licitálják. Mért nem fizet a kisasszony, mért nem dolgozik a kisasszony, mindég a nagy kutyáját viszi sétáltatni, ahelyett . . .

EÖZRNÉ. Elég volt, ki!

BORIS. Áló!

KOSTITZ. Pszt. (Pénzt ad a házmesternének.) És ha szabad kérdenem, ki alszik ebben a csinos ágyban?

BORIS. (A szemébe vigyorogva.) Én. (Az orra alatt söpör.)

KOSTITZ. (Pénzt akar neki dugni.)

BORIS. Elmenjen a ténstur, azzal a puffadt kezivel. Ismerjük mi ezeket a híres urakat, de eddig mind asszonyok voltak. Nem sülle a bőr, a pofájáról?

KOSTITZ. (Bölcsen fölismeri a helyzetet, az öreg Eöz elé áll.) Kostitz gróf. (Kezet nyújt. Nem viszonzozzák.)

ÖREG EÖZ. Igen, tudomásul veszem.

KOSTITZ. (*Nagy szivartárcát vesz ki.*) Szabad, tetszik?

EÖZ. Nem.

KOSTITZ. Egy pár kérdést akarok intézni uraságodhoz a lakást illetőleg. Ki akarom venni. Szabad kérnem, hogy megmutatná?

BORIS. Szegény tekintetes urat kéri? Nem tud felállani!

ÖREG EÖZ. (*Szigorúan.*) Nem akarok.

KOSTITZ. Sajnálom, mélyen sajnálom. (*Részvétet akar kifejezni, kezét nyújt az öreg Eöznének, de Boris fogja meg a kezét, jó hosszan rázza. Le akar ülni, de a széket Boris elveszi alóla, jó, hogy le nem esik. Az ablak mellé áll.*) Az egészség pénzkérdés. A lakás pénzkérdés. A becsület pénzkérdés. (*Int a házmesternének, hogy menjen ki. Boris jelzi, hogy az udvarmester alkalmasint bolond. Ő is ki megy, szenvedélyesen mos a konyhában. Eözné beteszi az ajtót.*)

EÖZ. (*Igen halkán.*) Nézze uram, ha az úr valóban úr, nem veszi ki ezt a lakást.

KOSTITZ. Nem magamnak kell.

EÖZ. Ügynök? Még az is.

KOSTITZ. Nem. Egy rendkívüli fiatalem-

bernek. Megbízásom van. Parancsom. — És ki szerencsételteti-e bájos ágyat?

EÖZ. A lányom, Anna! És ki az az úr? Talán én elmehetnék hozzá.

KOSTITZ. Valaki mást kellene küldeni hozzá... azt, aki... (*az ágyra mutat.*)

EÖZ. A lányom valakihez kérni? Nem ismeri a lányomat.

KOSTITZ. Mélyen sajnálom, hogy nincs szerencsém. Nem lehetne-e szerencsém?

EÖZ. Nem.

KOSTITZ. Ha nem, hát nem, pedig hát ha ismerné az uramat.

EÖZ. Kihez is van szerencsém?

KOSTITZ. Kostitz gróf, az uram udvarmestere.

EÖZ. És az ura?

KOSTITZ. (*Sugva, a végén szinte dühösen hangosan.*) Herceg. Nincs nála senki, aki hercegebb. Föl és le, oldalt, minden ág, lefelé és befelé: mindenki herceg, király — az is, fejedelem, örgróf, örökös gróf. Csupa orosz vér. Még spanyol is. Az első fiatal ember ma Európában. És én nem is értem, csak egy napra jött ide, egy versenynapra és itt ragadt ezen a zsidó

Pesten. Remélem, maguk nem azok. És ha azok, pardon!

EÖZNÉ. Ugyan. Mi régi család vagyunk!

KOSTITZ. Ha keressük: mindenki régi család. Új család nincs is. — Jön a tél, a borzasztó tél. *(Szünet.)* A tél kérdése meg volna oldva.

EÖZNÉ. És ma sem vagyunk az utolsók. Az uram egykor alispán, most nyugalmazott törvénytáji bíró.

KOSTITZ. Nyugdíj — nem jó. Bírói nyugdíj a legrosszabb. És miből élnek, ha nem tolakodás a kérdésem.

EÖZNÉ. A nyugdíjból. Eladogattunk. A végére értünk. Több nincs.

KOSTITZ. Ez nagyon helyes. Azt akarom mondani, borzasztó. Fogadja részvéteimet. De miért nem fordul bizalommal az uramhoz.

EÖZNÉ. Én?

KOSTITZ. Nem. Az, aki ott szokott nyugodni.

EÖZNÉ. Nem értem önt uram.

KOSTITZ. Pedig világosan beszélek. Magam is csudálkozom rajta. Az uram érdeklődik a leánya iránt.

(Szünet.)

EÖZNÉ. Nagyon sajnálom, hogy önnel beszélgettem. Csináljon, amit akar, vegye ki a lakást. Dobjanak ki bennünket az utcára. *(Fölkel.)*

KOSTITZ. *(Még ül, mintha a székhöz ragadt volna.)* Nem okos, nem okos, a szegény embereknek nem akar megjönni az esze. Ha egyszer megjön. Még csak egy kérdést, két kérdést. Visszavonom. Megteszem. Meg én. *(Kimegy az alkove-ba.)*

ÖREG EÖZ. *(Rámordul.)* Ki maga? Mit akar?

KOSTITZ. *(Elmenőben Eözhöz.)* Én, nem is tudom. Igen. Majd. Kérnem kell, hogy adja át kézcsókomat önagyságának. *(El.)*

ÖREG EÖZ. Mit akart ez?

EÖZNÉ. Semmit. Ügynök.

ÖREG EÖZ. Itt Pesten mindenki ügynök.

EÖZNÉ. Csak mi nem. Csak mi nem. Csak mi vagyunk élehetetlenek.

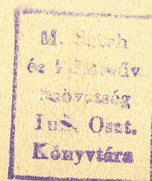
ÖREG EÖZ. Megint elégedetlen vagy Amáli?

EÖZNÉ. Én nem.

ÖREG EÖZ. Én sem.

EÖZNÉ. Korai tél lesz.

ÖREG EÖZ. Majd csak megsegít.

EÖZNÉ. Az isten.

ÖREG EÖZ. Az isten. A lányunk.

EÖZNÉ. A lányunk.

ÖREG EÖZ. Hova marad olyan soká.

Nem tűröm, hogy sokáig elmaradjon.

EÖZNÉ. Ne féltsd te őt!

ÖREG EÖZ. Én, őt!

EÖZNÉ. Már gyön is.

ANNA. *(Karcu magas leány. Egy kissé bizarr külsejű. Születni lehet ilyen elegánsnak, nincs a pénz, amiért meg lehet szerezni. Nagy newfoundlandit hoz magával. Komolyan áll meg az ajtóban egy pillanatra. Egyszerre nekividámodik, oldja le a kutya szájáról a kosarat.)* Messziről jöttünk, mi?

EÖZNÉ. Hol voltatok?

ANNA. *(Két uja közé csipteti az orrát.)* Az uj vásártéren. Nem virágos rét. Nem.

EÖZNÉ. Sikerral?

BORIS. *(Hátul egy matróna, régi, keret nélkül való képét tartja.)*

ANNA. Na, részben. A keretet megvették, a kedves dédmamát nem.

EÖZNÉ. Miért?

ANNA. Öreg a szegény dédmama.

EÖZNÉ. A kézimunka?

ANNA. Nagyon nagy pénzt akart érte adni a boltos, visszahoztam. Sokat beszélt, tolakodóan viselte magát. Ott hagytam. *(Kipakkolja.)*

ÖREG EÖZ. Sértő szót nem mondott? *(Ingerülten.)* A nevét.

ANNA. *(Mecirógatja.)* Na-na, apa nyugodj meg, bízzad csak rám. Az én nevem a te neved és vagyok olyan büszke rá, mint te. Ne félts te engem ebben a gyülevész városban, ezektől a férfaktól. A férfakat féltsd inkább tőlem. Egynek sincs becsületes lába. Így gyönnek utánam. *(Mutatja.)*

ÖREG EÖZ. *(Nevet. Majd egyszerre elkomorodik.)* Hogy mernek, ki mer?

ANNA. Elfujom őket, mint odahaza a réten, azt a pelyhes, hogy is hívják... Itt Pesten már egész megbutultam... pongyola pitypang és azután fütty, fütty, fütty!

EÖZNÉ. Ti kelletek egymásnak, a két leggögösebb ember a világon. Pénzt hoztál?

ANNA. Elbírtam. *(Két ezüst forintost mutat.)*

EÖZNÉ. Holnap megint nem főzünk.

ÖREG EÖZ. Nem eszünk?

ANNA. Ne hallgass rá. Kuvik. Reám hallgass. Círóka-maróka, mit főztél, káposztát, hová tetted, a polcra, mind megette a pap macskája, hess, hess, hess!

BORIS. A tej, a víz, hogy az íz . . .

ANNA. (*Átveszi, odaviszi az öccséhez, aki mélyen elmerülve olvas.*) Aba, Abácska!

EÖZ ABA. Hagyjatok élni, hagyjatok olvasni! »Epour si Muove.«

ANNA. Igya meg, no szépen igya meg. Jó.

ABA. (*Elhárítja magától.*)

ANNA. (*Megkóstolja. Grimace.*) Nagyszerű!

ABA. (*Olvasván, megissza.*)

ANNA. Volt itt reggel az orvos?

ABA. (*A könyvből föl se néz.*) Volt.

ANNA. Mit mondott?

ABA. Amit mindég. Menjek el. Gyön az ősz. Sürgösen. Itáliába.

ANNA. (*Fölnéz.*) Itáliába.

ABA. (*Fejét lehajtva.*) Itáliába.

ANNA. (*Föl és alá jár, mint egy párdúc a kalitkában. Megáll. Keményen szól.*) Itália.

ÖREG EÖZ. Régen tehattuk volna!

EÖZNE. Régen.

ANNA. Régen. Ti mindig a múltban éltetek, meg a levegőben, én pedig a földön és a jövőben.

EÖZNE. Valamin csak rágcsálni kell.

ANNA. Rágcsálni? Pfüj. Harapni! Ha én egyszer beleharapok ebbe a világba!

ÖREG EÖZ. Mibe harapsz te bele?

EÖZNE. Hagyja apa, az ilyen fiatal lánynak kell, kell hogy kifújja magát.

ANNA. Fiatal lány? Huszonkét éves vagyok és még nem értem el semmit.

ÖREG EÖZ. Mit érhet el egy fiatal lány? Férfjhez mehet.

ANNA. Azt is. Hogyne. Esetleg. Csak-hogy az aztán férfi legyen, nem, aki engem akar, hanem akit én akarok.

ÖREG EÖZ. Akarok! (*Az asztalra üt.*)

EÖZNE. Hagyjad, egyebe sincs, minthogy akar.

ANNA. Néha lankadok. De most úgy látom, a kezemmel szinte megfogom, amerre megyek.

ÖREG EÖZ. Hová még?

ANNA. (*Ettől kezdve mint egy somnambul.*) Haza. A földre, ahol születtem.

ÖREG EÖZ. Tanyáim. Középhát. Törökfő.

ANNA. A patakot akarom. A rétet akarom. A dülőutat, amiben eprésztem. A tempomot, ami a mienk volt. Kongattam benne a harangot, ha akartam. A búzaföldeket. A nagy, komoly ökröket, akik szántottak. Hé Bojtos, hé Büszke, tüled te . . . És a házat, ahol olyan nagy szobák voltak, hogy el lehetett bujni a fehér oszlopok alatt.

ÖREG EÖZ. Hányadik gazdája van már azóta?

EÖZNE. Az ötödik. Most a bank vette meg.

ANNA. Csak vegyék. Egyik kéz adja a másiknak. Végül mégis a mienk, a tietek, az enyém lesz.

EÖZNE. Inkább egy kis dohányt hoztál volna az apádnak.

ÖREG EÖZ. *(Az üres szitát, a néma pipát mutatja.)* Nincs, nincs.

ANNA. Lesz, minden lesz, csak várjatok egy kicsit. Legyetek türelemmel egy keveset. Én visszaszerzem nektek az egészet. A néppel együtt, akik rajta dolgoztak. Csik Marival, Benes Borissal, a béresnékkel, akik mindig mostak. Az öreg béresekkel,

kanászgyerekekkel. A pohos pappal, aki mindég meg volt sértve és a sovány kántorral, aki mindig ett és itt. Hová fért bele . . . Visszaveszem. *(Lázálomban, vagy mint egy gyerek.)* Hallja, tartsa a markát. Itt a pénz. Egyszázezer, kétszázezer. Nem elég? Itt van. De most aztán takarodjanak ki.

ÖREG EÖZ. *(Erélyesen.)* Takarodjanak! EÖZNE. Uzsonnáztál?

ANNA. *(Fölébred.)* Nem. Igen. Persze. Hogyne. *(Fáradtan ül le.)* Tizenkét éves voltam, amikor elmentünk.

ÖREG EÖZ. Aratás után. *(Kényszeredetten nevet.)* Rossz termés volt. Terméssel együtt.

ANNA. Tudtam, hogy veletek valami nagy rossz történt. Én velem még rosszabb. Nem szóltam, de magamban megesküdtem. Hogy egész életem, minden erőm, eszem, szám, karom, mind annak szentelem, hogy visszavegyem.

ÖREG EÖZ. Hogy akarod.

EÖZNE. Mire építesz? Lopni fogsz?

ANNA. Ha kell: lopni is fogok, ha kell; ölni is fogok.

ÖREG EÖZ. (*Elvetőleg int a kezével.*)
Hagyjad csak!

EÖZNÉ. Nincs utad, amin elinduljál.

ANNA. (*Nevetve.*) Egy rendes pár cipőm,
amit fölvegyek.

EÖZNÉ. Te az úton (*sugva*) és mi hol-
nap az utcán. Kivették!

ANNA. Ki? Holnap! Milyen messze még
az a holnap. Ki vette ki?

EÖZNÉ. Valami nagy úr, aki érdeklődik
írántad.

ANNA. Ne is mond. Nem is akarom
tudni. Érdeklődik. (*Hirtelen pulykaméreg-
gel.*) Süsd meg magadnak ezt az érdeklő-
dést, mama! (*Leül a földre, apja széke
mellé.*)

EÖZNÉ. Jól van. Még sértegetsz. (*Sirdo-
gálni kezd.*)

ANNA. (*Lehúzza magához a földre.*) El-
törött a kancsó. Mit sírsz, nem látod, én
hogy nevetek? (*Könnyük, kacajuk egybe-
foly. Meglapogatja az anyja hátát.*)
A mi bibliánk írva vagyon . . . bajban:
emelt fölvel.

(*Kint a vadáskocsi kürtje fölharsan.*)

ANNA. (*Föláll, kinéz az ablakon, vissza-
megy.*) Ez a . . .

EÖZNÉ. Ki?

ANNA. Jönnek a versenyről.

EÖZNÉ. Kik?

ANNA. Az a herceg, aki most itt van . . .
Csinos fiú.

EÖZNÉ. Ezt se hallottam még tőled.

ANNA. Aztán elmegyünk a bálba, az egri
jogászbálba. A bálokról egy kicsinyt le-
maradtam. Sajnálom. Azt se sajnálom. Ide
(*az anyja fülét fogdossa*) a fekete foglalatú
ékszered, más ékszer nem kell. A régi, az,
csakis. Ide a colliert . . . (*Az anyja keblére
mutat.*)

EÖZNÉ. Ne csiklandozz te, nem akarok
nevetni. (*Nevet. Tört kacagás.*)

EÖZ ABA. No, hagyjatok olvasni. (*Nevet,
de nevetése köhögésbe ful.*)

(*A kürtszó egészen közel, hirtelen elhallgat.*)

HÁZMESTERNÉ. (*Ügyszólván beesik az
ajtón. Gyerekek nélkül, piszkos mint elébb,
de kalap van rajta. Ha nem nagyon
rikítana, rózsaszínű kalap. Rosszul föl-
téve, dob-utcai masamódnál láttam ilyen*)

légyjegyes, virágos kalapot.) Az új lakó. Három lovon jött, talán öten is. Jaj! (*Kiszalad.*)

BORIS. (*Keze, karja szappanos.*) Az az öreg pohos csakugyan visszajött egy fiatal hitvánnyal. Beeresszem?

EÖZNE. Mit tehetünk egyebet. (*Feláll.*)

ANNA. (*Vállat von, ülve marad, háttal fordul.*)

KOSTITZ. (*Igen barátságosan.*) Jóestét hölgyeim és uraim.

BORIS. Az a!

ÁGOST. (*Elfogódottan megáll az ajtóban.*) Pardon, ha egy kicsit későn. (*Törülgeti a monokliját.*) Gőz. A gőz. Na nem baj. (*Meggyőződés nélkül.*) A lakás jó. A kilátás szép. A kilátás valóban nagy-szerű.

BORIS. Az az! (*Konyha felé mutat.*)

KOSTITZ. (*Szertartásosan.*) Schapir gróf, inkognitó.

ÁGOST. Mért nem az igazi nevemet?

KOSTITZ. (*Sugva, fontoskodva.*) Ágost orosz herceg.

ANNA. (*Megfordul, Borishoz.*) Kérdezze meg tőlük, mit kívánnak.

ÁGOST. Kérem kisasszony . . .

KOSTITZ. De nagyságos kiasszony.

ÖREG EÖZ. Ezek licitálók. (*Szigorúan.*) Kérem . . . Nem akarom hallani. Vigyetek engem aludni. (*Fölsegítik, bekísérik.*)

ÁGOST. De kérem bocsánatot, ha tudtam volna, hogy a háznál beteg. (*Szemrehányóan néz az udvarmesterre.*) Maga, maga bölény, maga vadliba!

ÖREG EÖZ. (*Lenéző pillantást vet a hercegre. Anya, lánya, eltűnnek az alkoveban. A herceg és az udvarmester kérdően néznek egymásra.*)

ÁGOST. Szép. Szebb. Elképzелhetetlen.

KOSTITZ. Elképzелhetetlen. De itt meg is verhetnek bennünket.

ÁGOST. Meg. És ha megvernek. Ha megölnék, akkor is . . . A torkom kiszáradt . . . Ma, most, mindjárt akarom.

KOSTITZ. (*Nagy gyönyörűséggel nézi.*) Ki állhatna önnek ellent, hercegem.

ANNA. (*Kijön előre.*) Nos?

ÁGOST. (*Katonásan, mereven.*)

Ágost herceg.

ANNA. És?

ÁGOST. (*Kezet nyújt.*)

ANNA. (*Vonakodva, de kezehegyét nyújtja.*)

ÁGOST. (*Elkapja, az egészet akarja, nem kapja meg.*)

KOSTITZ. (*Tisztességtudóan, sőt alázatosan — és elővigyázatosan — az ajtóhoz áll.*)

EÖZ ABA. (*Egy pillanatra fölnéz, de aztán belebújik a könyvébe, helyzetet változtatva, olvas tovább.*)

ANNA. Mit kíván a herceg?

ÁGOST. Én igazán nem is tudom. Tudom. (*Megkönnyebbülten.*) Ezt a lakást, — ha nem zavarom, — mi kivettük. Kivettem.

ANNA. Szép. Éppen ezt a lakást. Tudommal — képes ujságból tudom — Önnek a várban kastélya van. Moszkvában van palotája. Sőt Tourbach-Schaumdorfban is van palotája. Száz és talán még több terme s szobája van és mégis erre a, erre az odura is szüksége van.

ÁGOST. Tetszik nekem. Erre megyek ki a versenyre, sőt erre is jövök be. Itt átöltözik az ember.

KOSTITZ. Itt megpihen az ember.

ANNA. És mikor parancsolja a herceg, hogy a vackunkból kikotródjunk?

ÁGOST. Isten ments. Ön is itt maradhat. Sőt.

ÖREG EÖZ. (*Belülről.*) Anna, Anna!

ANNA. Mindjárt. Azonnal, atyám! — És szüleim, öcsém, az öreg cselédünk s az öreg kutyánk.

ÁGOST. A kutya az itt maradhat, szeretem a kutyát. Szüleinek annyi jó tágas lakás van Budapesten.

KOSTITZ. Fényes lakások. Szülei számára, a kutya számára is külön appartement.

ANNA. Tehát ma este. Mindjárt most.

ÁGOST. (*Mohón.*) Mindjárt most.

ANNA. Legyen. Akkor még ma elme gyünk innen. Ki, ki az éjszakába, mindnyájan. Valami menhely lesz, találunk... (*Készülődés.*)

ÁGOST. Isten ments, nem így gondoltam. Nem vagyok én egy piszok ember. Ez... (*Az udvarmester felé bökö.*)

KOSTITZ. Igen. Én.

ÁGOST. Én szeretem a népet és meg akarom ismerni. Végre. Nem úgy van, mint régen volt. Én önnel érzek, önért érzek. Mi tiszteljük a munkát. A beteget. A betegséget. Szabad elküldenem a házi-

orvosomat az édesatyjához? Jár ki a kisasszony a versenyre? Ma megsarcoltam a zsidó bukikat. Agyon nyertem magamat. Mit hagy annyit beszélni? Össze-vissza vagyok.

ANNA. Veszem észre. Nem is értem, mit akar?

ÁGOST. És maga mit?

ANNA. Én? Enni. Éhes vagyok. Boris a vacsorát! Mama, eszünk! *(Bagatelizálja a társaságot.)*

BORIS. *(Nagy tállal. Két kis tállal.)* A vacsora. *(Leteszi a tálát az asztalra, majd ad az öcsnek.)*

ABA. *(Meg se nézi, úgy eszik. Tovább olvas.)*

KOSTITZ. Burgonya. Natúr. In der Schale.

ÁGOST. Különös, nem láttam még így, ez fán nő.

ANNA. Krumpli.

BORIS. *(Sértődötten.)* Fődi alma. Vaj nincs. A vaj nem akart összeállni a köpülöbe. *(Kimegy.)*

ÁGOST. Valami hust. Halat. Nem lehetne idehozatni egy kis vacsorát a Kaszinóból?

ANNA. Nem.

ÁGOST. És ez a kisasszonynak elég?

ANNA. Nem vagyok éhes. *(Nagyon mohón eszik.)*

ÁGOST. Látom.

ANNA. *(Abbahagyja. Nézi. Megint csak enni kezd. De precíően hámozza, paszsiózik.)*

KOSTITZ. Szép egy ilyen szegény lány, ha krumplit esz.

ÁGOST. Még szebb, ha a fehér fogával a piros húsba vág. Tetszik szeretni enni? A rákot. Én kimondhatatlanul szeretem a rákot. *(Sóhajjal.)* Nagy-on.

ANNA. A rrákot? És azért tetszett idegyönni, hogy én megtudjam, hogy maga a rrákot kimondhatatlanul szereti. *(Mintegy magának.)* Én is ettem, a mi patakunkban. Nagyok, mérgesek, feketék . . . Haragudtam rájuk. Huhh, milyen pirosak lettek a forró vízben. Megettem!

ÁGOST. Adjon egy ilyent.

ANNA. Tessék.

ÁGOST. Azt. *(Mutatja, amibe a lány beleharapott.)*

ANNA. Ezt. *(Egy iromba nagyot, hámozatlant ad.)*

ÁGOST. (*Hajastól eszi.*) Furcsa. Nem rossz. Nem jó. Egy kis szeszt kellene rá. Mi a márkája?

KOSTITZ. Milyen pezsgőt hozassunk? A kocsi egy-kettőre itt.

ÁGOST. Legyen a kisasszony már egy kis vendégszeretettel irántunk.

ANNA. Itt, maguk hirtelenében egy kis pezsgős vacsorát akarnak rendezni. Hogy a beteg apám, az anyám, az öcsém, de legfőképpen én ... Csak egy kis finom vacsorát.

ÁGOST. Azt.

KOSTITZ. Azt.

ANNA. Maguk bolondok. És még mit szeretnének?

KOSTITZ. Én semmit.

ÁGOST. (*Neki hevül.*) Én mindent.

ANNA. Most pedig — takarodjanak ki!

BORIS. (*Az emeltebb hangra beállít, vést-jóslón.*) Aló! Most mán aló!

KOSTITZ. Nyugodjék meg az asszonyság. Ne legyen ideges. (*Anna felé.*) A herceg nem tudja jól kifejezni magát. Bocsánatot kérek helyette én. Pardont mondok, pedig

mást mondhatnék: hogy ez a lakás, máris a mi lakosztályunk.

ANNA. (*Utat mutat.*)

BORIS. (*Mint elébb.*) Vagy forróvizet?

KOSTITZ. Én elmegyek, de a herceg akar valamit még mondani ... Én előre megyek, megvárom. Fogadja hódolatom!

ANNA. Mit akar, mit akar itt még?

ÁGOST. Csak egy percre, egy pillanatra hallgasson meg, hallgasson meg.

ANNA. Szegény ember, maga nem is herceg.

ÁGOST. (*Az írásai után kutat.*)

ANNA. Nem, nem úgy. Miattam lehet, tudom, bánom is én, de egy úr nem tör be egy lányhoz így. Így! Menjen ki, amíg ...

ÁGOST. Igaz, ügyetlen voltam, de Kostitz csinálta. És én nem tudtam várni. (*Fáradtan ül egy székre.*) Azt hittem, hogy gyorsabban — soha szomjasabb nem voltam, mint most. Tudja mikor lettem magába szerelmes?

(*Kérdést nem kap. Anna fejét tenyerébe hajtva maga elé néz.*)

ÁGOST. Amikor maga haját mosott és utána a fejét kifektette és úgy nézett ki

az ablakon, de nem ki az utcára, hanem a napba, — a szeme, a haja, szintén, direkte olyan, mint maga a nap. Ejnye, ejnye, mi, ez mi? Megálltunk az urakkal a nagy koszin. A vadász fűtt, én néztem magát, de maga csak a napot nézte. A napba. In die Sonne, die Sonne.

ANNA. Hajat mostam, napot néztem, magát únom.

ÁGOST. Az egész őszi versenyen, ha nem volt verseny akkor is, mindég, — erre mentem. A gyerekek már ismernek. Ez a bolond (*Az udvarmester után mutat*), a botránytól féltett. A nagymamának is megírták.

ANNA. Megírták a nagymamájának! (*Kénytelen nevetéssel.*)

ÁGOST. És én itt vagyok, így... (*Mutatja, hogy sehogy.*) Tudja, hogy én szerencsétlen vagyok. Én vagyok az első szerencsétlen a családban. Sokan meghaltak, elesetek, elégték, de úgy mint én, egyse...

ANNA. (*Figyelni kezd, röviden.*) Miért?

ÁGOST. Mert nem maga a menyasszonyom!

ANNA. Magának menyasszonya van és itt, így?

ÁGOST. Van is, nincs is. Tizennégy éves koromban, a nagymama kimondta, hogy ezt.

ANNA. Maguknál a nagymama választja?

ÁGOST. (*Fejével bólint.*)

ANNA. Sajátságos világ maguk, szeretném látni közlőrl, mielőtt eltűnnének. (*Megfogja a közeli szék hátát.*)

ÁGOST. Az, az, sajátságos. De kérem, üljön le. Nem illik.

ANNA. (*Leül, a levegőbe néz.*)

ÁGOST. És hallgasson meg egy szerencsétlent.

ANNA. Nem szereti. (*Rá sem néz.*)

ÁGOST. Nem.

ANNA. Rút. (*Érdeklődik.*)

ÁGOST. Na, úgy, ahogy vesszük, megjárja. Jó, la, la! De ez nem, ez — mindegy, de amit maga velem csinált. Egyszer látom, kétszer látom, tízszer látom. És egész nap, egész éjjel mindég látom. Engem szeretnek a nők. Gyön egy. Gyön kettő. Gyön tíz. Ajánlom magam kisasszonyok. Mars. És marad egy, van maga, aki nincs.

ANNA. Az orvossal kellene beszélni.

ÁGOST. Beszéltem. Hiába. Küldtem asszonyságokat ide is, hiába. Kieszeltük...

mennyit törtük a fejünket, amíg feljöttem ide és... (*Változott hangon.*) Innen addig el nem megyek, amíg el nem jön velem. (*Megfogja az Anna kezét.*)

ANNA. (*Kirántja, fölkel.*)

ÁGOST. Elgyön velem. Ma este mindjárt. Egy elhagyott palotánk van itt, oda be száll, én a hotelben lakom. Akkor fogad, amikor akarja.

ANNA. (*Mint egy sonnambul.*) Akkor fogadom, amikor akarom.

ÁGOST. Egyedül lakik.

ANNA. Egyedül lakom.

ÁGOST. Mint egy úrnő. És ha megszeret...

ANNA. Ha megszeretem.

ÁGOST. Akkor magától önkényt.

ANNA. Magamtól önkényt.

ÁGOST. A szeretőm lesz.

ANNA. A szeretője, az nem. A felesége igen.

ÁGOST. Ez nehéz, kissé difficil... de házasság nincs kizárva.

ANNA. Tehát... becsületes ember maga.

ÁGOST. Az. Becsületemre.

ANNA. Tudja mit csinál?

ÁGOST. Tudom, nem, hogyne.

ANNA. Elmegyek magával, de egyedül maradok. Ellát úgy, mintha a szeretője volnék. Mindenki azt fogja hinni, hogy az vagyok. Csak én tudom és fogom tudni, hogy nem. És ez nekem elég. Lehet, hogy megszeretem. Magában van kedvesség. És a felesége leszek.

ÁGOST. Minden, az!

ANNA. Elmegyek magával.

ÁGOST. De most, most mindjárt gyertünk.

ANNA. Most éjjel, így? Igaza van, mit töprenkedni, határozni. Határoztam, kérem menjen előre. A lépcsőn várjon meg.

ÁGOST. Tehát egy pár perc. De nem több. Addig is... (*Kezet csókol. El*)

ANNA. (*Hagyja, de mint egy királynő. Megáll, gondolkodik, szétnéz, meglátja az öccsét, odaszalad hozzá. A legnagyobb gyöngédséggel.*) Ne haragudjék öcsi, elfelejtettem, hogy itt van. Hallott valamit, amit ezek, ez, én...

EÖZ ABA. Nem. Én olvasok. »Mégis mozog a föld.« Gyönyörű. Jókai!

ANNA. (*Zavartan.*) Mérté a lázát?

ABA. (*Föl se néz.*) 38 és fél. Semmi.

ANNA. (*Megcsókolja.*) Megint emelkedett,

borzasztó. Fog vigyázni magára? Ha én, ha én elmegyek?

ABA. Fogok, hagyjon. *(Elhárítja.)*

ANNA. Szeretne elmenni Itáliába? El kell mennie!

ABA. Kék ég alatt olvasni. Pálmák. Itália.

ANNA. El fog menni. És én is el, innen ki, hogy magukat kiszabadítsam innen, ebből. Isten vele! *(Kezet nyújt.)*

ABA. *(Olvasva kezet fog. Nem ügyel a testvérére.)*

ANNA. *(A szeretet egy rohama jön rá: az arca alá fekteti az arcát, úgy csókolja. A kezét elkapja, megcsókolja.)*

ABA. Na. *(Tovább olvas.)*

ANNA. *(Feleszmél, kinyitja a siffont, megnézi az ágyát, pakkol valami kevés holmit, fehérneműt. Otthagyja. Benyit a barna ajtajú speizba, az ajtóban jelentkezik a newfoundlandi. Megáll előtte, gondolkodik: elvigye-e, ne-e? Leguggol hozzá.)* Téged itt hagylak, öreg Tamás. Vigyázz az uradra és az úrnődre. Azok vigyáznak rád. Nehézkes vagy egy kissé, én pedig megyek száguldani, nem tudnál velem. Az öreg gavallérnak az ina megroggyant, nem

tudnál gardirozni. Te csak szépen maradj itt. Vissza fogok jönni. Nem kell száraz kenyérhajat enned. A fogatlan inyeddal. Tudod mit, ha visszajövök, fogakat fogok neked tétetni. Pénzért mindent lehet. Új életet egy öreg kutyának. Na szervusz. Nem adsz. Kifogásaid vannak? Új arany nyakörvet kapsz. Így. Szervusz. *(Most következik a legnehezebb sora: apjától, anyjától búcsúzni. Lábujjhegyen megy a függönyös alkove felé.)* Anya!

EÖZNÉ. *(Kijön, szétnéz.)* Elmentek?

ANNA. El.

EÖZNÉ. Szépszerével?

ANNA. Igen. *(Az alkove felé.)* Alszik? Megmaradhatnak a lakásban.

EÖZNÉ. Az a szerencse, hogy könnyen elalszik. Mélyen, nyugodtan.

ANNA. Föl fog ébredni... Mindegy, én határoztam.

EÖZNÉ. Mit?

(A konyhaajtón benéz Boris, munkáját végezve, a fejkendője az egyik kezében, a másikban a csizmája. Hallja a suttogást. Mintha sóbálvánnyá vált volna, úgy áll meg a speizajtóhoz támaszkodva. Nem is ügyelnek az élő házibutorra.)

ANNA. Anyám, én elmegyek ezzel.
(*Szünet.*)

EÖZNÉ. Mit mondok neki? Reábeszél.
Engedtél.

ANNA. Te tudod.

EÖZNÉ. Én tudom. Nem tudsz a férfiakról még semmit, én se, eddig még a kezéd sem engedted megfogni és most, most odadobod magadat nekik.

ANNA. Azt nem, oh nem, te azt hiszed, feláldozom magam értetek, azt nem, én nem!

EÖZNÉ. Ez lett a vége, ez lett a vége!

ANNA. Találj ki valamit. Tudod, én hazudni nem tudok.

BORIS. (*Hátul settenkedve.*) Tudok én. Hazudok én a tekintetes úrnak, hogy olyan boldog lesz . . . Elgyött érette egy herceg, két herceg, még grófok is.

EÖZNÉ. Nem szólsz az apádnak?

ANNA. Nem.

EÖZNÉ. Tudod, hogy mibe mégy bele?

ANNA. Más leánynak ez kaland. Nekem nem az. Más lány eléri sorsát, én fölke-resem a sorsomat és torkon fogom.

EÖZNÉ. Nem tudsz ezekről, kint a világról semmit.

ANNA. Majd megtudom, majd szembe állok velük. Erős vagyok. Bocsáss el.

BORIS. (*Hátul settenkedve.*) Tessen elereszteni, tesszen bizakonnyí.

EÖZNÉ. Ám menj. Menj! Mikor látlak?

ANNA. Mindég. Minden órában. Minden percem a tiéd. (*Elrévedezve.*) És az övé. (*Könnyön keresztül nevetve.*) Én veletek maradok.

EÖZNÉ. (*Kinéz az ablakon.*) Este lett. Ha legalább nappal . . .

BORIS. (*Közben lassan, felöltözködött, a kendőjét is fölötötte.*) A jótét léleknek éccaka nincs.

ANNA. Kimegyek az éjszakába. (*Vacogó foggal, majd megemberelve magát.*) Nem félek. Nem félek! Mit tehetnek velem. Mit tehetnek én velem? Isten áldjon. Nem búcsúzik. Ne csókolj és ne ölelj meg. Mint egy asszony a másik asszonnyal, úgy fogj velem kezét.

EÖZNÉ. (*Majdnem meghülyülve ül, két karját az ölébe lógatva.*) Reggel, ha reggel lesz . . . Izenj . . . győjj . . .

ANNA. Adj kezet.

EÖZNÉ. *(Automatikusan kezet ad. A másikkal szemét fõdi el.)*

ÁGOST. *(Kívülrõl.)* Cherie... Gnädiges Fräulein... Anna...

ANNA. Megyek ismeretlen, sötét éjszakába. *(Lassan kinyitja a konyhára szolgáló ajtót, arra lassan gondolkodva megy át. Az ajtót kirántják elõtte. A gázzal világított folyosón csoport várja. A herceg karon fogja. A két úr utánuk. Hangos beszélgetés. Nevetés. Egyszerre elvágódik.)*

(Csend a szobában is.)

ÖREG EÖZ. *(Az alkovebõl.)* Máli, éhes vagyok. Enni akarok.

EÖZNÉ. Mindjárt apa. Van. Viszem. *(Beviszi a krumplis tálat.)*

BORIS. *(Egyedül marad. Némajáték. Menjen-e, maradjon-e, azután huss, kiszalad, nyitva hagyja maga után az ajtókat, amelyeket a léghuzam bevág.)*

(Kint a vadászocsi kürtjének egy akkordja, a vágatás hangja.)

(A függöny gyorsan le.)

MÁSODIK FELVONÁS.

Kis szalon Eöz Anna lakásán. A középjátó az ebédlõre nyílik, az oldalajtó az elõszobára. Este, vacsoraidõ.

ÁGOST. *(Félkézzezzel tartja az ebédlõajtót kalincsat, Kostitz mellette. Lassan elõrejönnek, beszéd közben leülnek a szalonasztal mellé.)* Nem, nem, és nem!

KOSTITZ. Nem? Igazán nem?

ÁGOST. Magának csak megmondanám. Kiplakatiroznám. Ilyen eset. Becsületemre nem. Nem is értem. Hogyan lehet, engem? Nem szeret.

KOSTITZ. Én sem értem. Ez szemtelen-ség. De fordulnak elõ ilyen esetek, vannak elszánt nõk, akik — elszántak. Vagy mást szeretnek.

ÁGOST. Ez? Mást! Kikérem magamnak. Még engem sem.

KOSTITZ. És semmit sem.

ÁGOST. Arcátlanság öntől gróf, hogy ilyesmit kérdez. És éntőlem pedig ostobaság, hogy felelek. De meg vagyok zavarodva, bele vagyok zavarodva ebbe az ügybe és ebbe a leányba. Három hónapja hogy ismerem, a szeretőm, lakja a lakásom, hordja a ruháim, — milyen ruhák, — de milyen — szórom neki a pénzt és ő szórja a pénzem és ez idő alatt — egyetlenegyszer fogtam meg a kezét.

KOSTITZ. A kezét megfogta. És akkor kezénél fogva mért nem vonta magához közelebb.

ÁGOST. Nem tudtam, nem mertem. Rám néz, egyszer szigorú, máskor meg olyan szomorú nézéssel, hogy megfagyaszt. Talán rosszul kezdtem.

KOSTITZ. Hogy kezdte? Mondja meg főmagasságod, én vágyok a sír.

ÁGOST. Kezdeni? Meg se tudom mondani. Az első este. De mit mondatja el velem megint. Maga ott volt, látta. Hazavittük a

a vadászkocsin. Az elhagyott palotánkba, ahol magam se vagyok otthon, azonnal otthon volt, kinyitattam neki a hátsó traktust és ő az elsőn — elküldött. Fáradt, későn van, fürdik, ne zavarjam, másnap délre kért. Engedelmeskedtem, mert boldog voltam, hogy megvan. Azóta minden este másnap délre kér. Napközben kedves, de milyen kedves, ha maga tudná milyen. De este fáradt, álmos — éjjel pedig nincs. Egyszerűen nincs. Mit néz olyan ostobán, inkább adjon valami tanácsot, de gyorsan, mit kell tenni?

KOSTITZ. Várni, várni és várni!

ÁGOST. Látszik, hogy maga tiroli (*Tiroli argot-val.*) »Lassen Sich Zeit.« Menjen a fenébe. Maga trotli. (*Megbánja.*) Mégis mit? Nincs valami szer?

KOSTITZ. Szer? Van többféle. Én mind megpróbáltam. De a szerelemre nézve semmisse használ. Nincs. Natur. (*Elbúsulva magát.*) Natur.

ÁGOST. Maga, magára gondol, most. Mégis egy lehetetlen ember! Énrólam van szó és róla. Mit kell tenni vele, hogy szeressen. Vagy ha nem szeret, amit iga-

zán nem értek: legalább tegyen úgy, mintha szeretne.

KOSTITZ. Végre is a herceg megvette.

ÁGOST. De nem szállítja magát. Ilyenek ezek a magyarok. És én maholnap nevetéges leszek magam előtt, holnap nevetéges a barátaim előtt, *(Az ebédlő felé mutat.)* nem is szólva arról, hogy szerelmes vagyok, szeretem mint egy erdei nyul, mit nyul, mint egy szarvasbika.

KOSTITZ. Eő, Eő...

ÁGOST. És azóta nem enged magához közeledni, tudja, hogy nem közeledtem nőhöz, pedig most vagyok a legszebb koromban. Mi? Megházasodok és akkor vége. Besavanyítanak mint azt a kápusztát. És most mennyi nő, mennyi levél, mennyi szem, mennyi száj, milyenek. Ez a Pest mégis egy város, ezt nevezem egy városnak, amióta itt vagyok, skandál, hogy . . . hogy tudnak itt szeretni, Hogy tudnak itt egy fiatal herceget szeretni.

KOSTITZ. Megértem.

ÁGOST. De én magam nem értem. Mind utálok és ezt imádom. Hallja Kostitz, imádom.

KOSTITZ. Lassabban, meghallja.

ÁGOST. Mondtam neki, de hányszor és hogy. Írtam neki, de hogy!

KOSTITZ. Nem főmagasságodat.

ÁGOST. Nem. Egyszer elpirult. Nedves, vizes lett a szeme. És jóéjszakát. Kedves Ágost, jóéjszakát. Hogy mondja ki a keresztnévem! — Van valami gondolata, ötlete, terve?

KOSTITZ. Van. *(Két keze közé szorítja a homlokát.)* Most gondolkodom rajta. — Amikor én fiatal és karsú voltam...

ÁGOST. Hallja maga szép halott lesz... Mindég csak magáról beszél... Én!

KOSTITZ. Voltam én is karsú és fiatal, én is akadtam leányokra, akik nem, — de vannak módok.

ÁGOST. Mik?

KOSTITZ. Hízelegni, hízelegni, hízelegni.

ÁGOST. Megtörtént.

KOSTITZ. Gyöngédnek lenni a végtelenségig.

ÁGOST. Azon túl, megtörtént.

KOSTITZ. Erőszakosnak lenni. Mert az erőszak mégis csak imponál a nőknek. Az.

ÁGOST. Mit érek vele. Megöleti, ez megöleti magát és nem. És mégis csak az a fődolog, hogy ő engem, önkényt. Hogy is hívják csak azt, aki nő mellett él, de titokban. Nyilvánosan más, sőt mások vannak. De a nő ezt, aki titokban van, ennek viszi haza az ajándékokat, amiket mástól kapott, a szívét, a forró száját... Ilyen szeretnék én lenni mellette... Saperlott, hogy is hívják... Az... Eldobnám a rangomat, odaadnám az egyenruhámat.

KOSTITZ. Pszt... Ilyent még mondani is! Különös, hogy akár hány főmagasságot ismertem, mind Louis szeretett volna lenni.

ÁGOST. No nem. Csak úgy mondom. De mi is van azzal az erőszakkal?

KOSTITZ. Egyet jobbról, egyet balról és megvan a szerelem.

ÁGOST. Megütni, annyi mint meghalni — általa. (*Földühödve.*) Megtiltom, hogy ilyesmit még csak gondolni is merjen, nem még kimondani!

KOSTITZ. Akkor méltóztassék főmagasságodnak megmondani, hogy mit gondoljak, azt gondolom. Mit mondjak, azt mondom.

ÁGOST. Hallja, maga mindjárt megsértő-

dik. (*Ellágyul.*) Segítsen rajtam öreg barátom.

KOSTITZ. (*Föláll, bátrabb lesz.*) És én azt mondom, hogy a verés nem rossz. Ősi dolog. Ami régi, az jó, ami jó, az régi. Megijed, sír. A többi az ön dolga, herceg. Egy síró nő, az biztos. Szépek róluk az emlékeim. Én már csak a nevetőket ismerem... Aztán kifárasztani, az se rossz. Ülni a szoknyája szélén, amíg elúnja, bocsánatot, amíg azt nem mondja — legyen, legyen meg! A finom ó-francia és ó-magyar borok, azok is jók, igen jók.

ÁGOST. Leitatni, azt gondolja.

KOSTITZ. (*Igent int a fejével.*)

ÁGOST. Annyi eszem van, mint magának. Próbáltam. Az ó-borokat nem veti meg, de — bírja. Azt hinné az ember, hogy mint egy madár, hajnalkor azt a harmatot issza. (*Szemére mutat.*) Ez neki itt meg sem rezdül és az én szemem káprázik tőle. És soha még egy jóra való spicce sem volt, de én velem akárhányszor megtörtént, hogy elaludtam a széken és reggel a szalonban ébredtem föl.

KOSTITZ. Elaludni? Az nem jó.

ÁGOST. Ezeknek a régi magyar uraknak — könyvből tanultam — két itcés billikom volt a kis borospoharuk, ez a kései leányivadék, anélkül hogy tudná — tudja. Annyit változik mindössze, hogy még kedvesebb. És néha énekel.

KOSTITZ. Ha énekel, az már jó.

ÁGOST. Régi iskolás énekeket, mást nem tud. (*Föllobban.*) De maga nem tud semmit. Mit kérek én magától tanácsot?!

KOSTITZ. (*Hirtelen.*) Női társaságot, az elrontja.

ÁGOST. Nem tűri, nem fogad nőt.

KOSTITZ. Talán férjhez adni, és aztán...

ÁGOST. Már erre gondoltam, egyszer kétségbeesésemben. De megölném azt a férfit, aki hozzányúlna először.

KOSTITZ. Szakitani.

ÁGOST. Szakitottam. Hazamentem, de mindjárt visszaszaladtam hozzá. De hogy! Siettettem a vonatvezetőt az expresszvonaton.

KOSTITZ. Mégis, más nincs. Szakitani és nem szakítani. Adolf herceg így csinálta.

ÁGOST. Hogy csinálta Adolf herceg?

KOSTITZ. Húsz évvel ezelőtt. Egy ki-

tanult fiatal nő. Még hozzá porosz is. Bebutoroztatta magát vele és — nem akart. Akkor a fenség egy este hordárokat hozatott és azok az összes butorokat, az ágyat is, fogták és kivitték. A hölgy egyszerre egyedül maradt a szobában. Nem volt egy szék, ahova leüljön. Szőnyegek maradtak. Oda a hölgy lefeküdt, sírt és többé nem tiltakozott.

ÁGOST. Nem is rossz. (*Nevet.*) Vannak szituációk, amikor magam is kedvet érzek valami excentricitásra, hogy kényszerítsem, megalázzam. És nem is fogom tűrni...

KOSTITZ. Tűrni nem szabad.

ÁGOST. Tűrni nem fogom...

ANNA. (*A hangos beszéd közben egyszerre bedugja fejét a középső ajtón. Ágost, Kostitz megzavarva nyelik el az utolsó szót.*) Maga itt van? (*Belép, de az ajtónál marad.*) Nem tudtam, hová lett. Nem helyes, hogy magamra hagy ezekkel.

ÁGOST. Ezek vendégeim, barátaim.

ANNA. Szép barátai vannak magának. Nincs befejezve a nevelésük.

ÁGOST. Mondtak valamit, tettek valamit?

ANNA. Az, nálam, bajos. De az urak

vacsora után vannak. Az egyik csunya anekdotákat próbál elmondani, szerencse, hogy a végét mindig elfelejti. A másik olyan szemeket mereszt rám, mint egy nagy hal, hogy a szeme mindjárt kiesik. És mind a kettő rosszakat mond magáról.

ÁGOST. Az nem baj, azt mi így szoktuk.

KOSTITZ. Így szokták, kisasszony.

ANNA. Kedves szokás, de én nem szeretem. Jöjjön be, Ágost. Rendszabályozza meg őket. Ha maga ott van, mégis kedvesebbek.

ÁGOST. Természetesen, azonnal. *(Indul.)*

KOSTITZ. *(Indul vele.)*

BORIS. *(Komorna lett, kivetkőzött a paraszti ruhájából. De még nem tökéletes a fekete terno toilettje. A fehér főkötő a fején szintén nem egészen szabályos. Megáll az oldalsó ajtóban, integet a fejével.)*

ANNA. Mi az Boris, mit akarsz.

BORIS. *(Csak integet.)*

ANNA. Mondd meg, mit akarsz. Nincs titkom az urak előtt. És senki előtt.

BORIS. A tekintetes asszony van itt. Ki teccik hozzá menni?

ANNA. A mama. Csak nem váratom a

mamát. Jöjjön be a mama. *(Ágost és Kostitz felé.)* Az anyám vizitje önöket nem fogja érdekelni. Legyenek szívesek menjenek be vendégeinkhez. *(Előre megy, az ajtóban fogadja anyját. Kezet fognak. Karjánál fogva hozza előre.)* Valami baj van, mama?

EÖZNÉ. Volt — elmúlt.

ANNA. Csakhogy elmúlt. Mi?

EÖZNÉ. Az apáddal. Nem bírok vele. Tudod, hogy elhitettük vele, azután az este után, hogy hirtelen el kellett utaznod egy örökségi ügyben, a neki költött leveleidet mind megkapta, de jogi hibákat talált benne. Aztán Boris kitalálta, hogy kórházba kellett menned, beteg lettél, nem veszélyes, meggyógyulsz. Nem volt okos, jobb lett volna eljönni hozzá egyszerűen.

ANNA. Nem tudtam. Még most sem tudok.

EÖZNÉ. Ma reggel eltűnt, lemászott a lépcsőn és rossz lábával neki indult, hogy megkeressen. Volt a Kurián, a kórházban. A vasutnál fogtuk el.

ANNA. Megnyugodott?

EÖZNÉ. Meg.

ANNA. Jött levél Abától Olaszországból?

EÖZNÉ. Igen!

ANNA. Mit ír?

EÖZNÉ. Jól van, könyveket kér.

ANNA. Küldtem! Jókait, sok Jókait.

EÖZNÉ. Pénzt!

ANNA. Küldtem. Nektek van még?

EÖZNÉ. Több is a kelleténél. Mind vissza-kívánom, amikor nem volt.

ANNA. Ugyan mama, ne légy gyerek. Azt akarom, hogy a legnagyobb jólétben éljetek.

EÖZNÉ. Apáddal vigyázni kell. Néha úgy nem tudom követni a gondolatát. A sorsodon évődik, bizonyos. Nem tudja, mi?

ANNA. És te?

EÖZNÉ. Én nem féltelek, bízom benned.

ANNA. Bízatsz, de szegény apának meg-túrníe kell. Neked is és nekem is. Tudod-e hogy nem vagyunk messze . . .

EÖZNÉ. Mitől?

ANNA. A földtől. A mi földünktől. Meg-lásd, nemsokára Csik Mária, a béresné, azt fogja kérdezni, mikor jöttünk haza? — A fele föld már megvan.

EÖZNÉ. Hogyan?

ANNA. Ágostnak kedves a gyöngy, az igazgyöngy, vett nekem. Én meg eladtam. Mama nem is tudod, milyen ravasz nő vagyok. De nem lettem, kisleány koromban is az voltam. Megcsaltam Ágostot. Az egyik nő így, a másik úgy. Nem tudja, hogy a nyakamon hamis és az igazinak az ára a takaréokban. Korrekt dolog ez? Egyáltalán mi dolog az, hogy én tőle gyöngyöt, ékszert és minden értéket elfogadok. Polgár gondolkozás szerint igen és nem. De én nem vagyok polgár. És, ha férfi volnék, ha gazdag volnék és nekem tetszene egy nő, aranyba fürdetném meg. Nem is fürdetném, mert akkor — le kellene vetköztetni. Elboritanám a legszebb gazdagsággal és azt sem várnám, hogy meg-köszönje.

EÖZNÉ. És, és a herceg se várja — hogy megköszönjed?

ANNA. Nem. Eddig nem.

EÖZNÉ. Nem szereted?

ANNA. Igen, és nem. Inkább igen. Tudod, hogy az első férfi, aki tetszik nekem? Miért, magam sem tudom. Mert olyan léha,

olyan szertelen. Komisz is. De olyan kedves. Ugy-e kedves? Szép a szeme, úgy-e szép? A szája (*duzzadtra biggyeszi*) olyan jó, nagy, sok szája van. – Még nem csókolt ám meg. Nem is hagytam. Nem is mer. Vigyázok ám magamra. Akárhogy felmelegít is, valami ösztön azt súgja nekem: Anna vigyázz, Anna, meg ne mondd neki, hogy szereted!

(*Az ebédlőben, lakoma, zaj, nevetés, jödler.*)

ANNA. Ezek odabent többet ittak a kelleténél.

EÖZNÉ. Kik a vendégeid?

ANNA. Egy angol herceg. Vadászni jött ide Magyarországra egy rémitő gazdag, jóteköny zsidó hallatlan gazdag vadászterületére. Ágost azt mondja, kölcsön akar kérni tőle, azért tisztelte meg az illetőt. — Furcsa emberek ezek, mama. A másik az csak márki, már maga sem tudja micsoda nemzet, neki mindegy, csak valami nagy úr legyen, akinek a napjában sütkérezik. Milyen nagy ügy neki egy herceg. Hogy megalázkodik. Milyen kicsiny lesz, de ő előtte meg a gróf. Ilyen (*mutatja*), mind

kisebb, amíg a földig nem ér egyik a másik előtt. — Most elmegy mama, Isten veled mama!

EÖZNÉ. Isten veled. (*Kezet fognak. El.*)

ANNA. (*Hármat tapsol, Boris megjelenik teástálcával, sandvichel, az inas nagy tálcán kávét, likőröket hoz, majd bort, pezsgőt.*)

ANNA. (*Megnézi, minden rendben van-e, aztán kinyitja az ebédlőajtót és kiszól.*)
Uraim, a kávé és az alkohol.

EGY ANGOL HERCEG. (*Karon fogja Annát.*)
Ágost rosszat beszélt magáról odabent.

ANNA. Mit?

AZ ANGOL. Hogy rosszat nem beszélhet magáról.

ANNA. Igen? Mit kíván? (*A tálcára néz.*)

AZ ANGOL. Alkoholt. Honvágyam van. Elég viskyt nem lehet inni sohasem.

DE-ROTTA. Én a francia borral is megelégszem, csak kártyázzunk melléje. Francia bortól részegen kártyázni... (*Ágost befogja a száját.*)

ANNA. És magának?

KOSTITZ. Enni, számomra más nincs, csak enni, enni, enni.

ANNA. Mit?

KOSTITZ. Húst, húst, húst!

ANNA. (*Ad neki.*) Tessék húss, húss, húss! És maga mit kíván?

ÁGOST. Magát. (*Hozzá ér.*)

ANNA. (*Kezére üt. Leül.*) Úgy látszik, maguk nálam nélkül nagyon is siettek az alkohollal. Én is, bent, ma többet. Azon veszem észre, hogy szomorú vagyok. Mindjárt vidámabb leszek. (*Nyújtja poharát Ágostnak.*) Csak ezt a szerény, de erős magyart. (*Isznak, Anna csakhamar leteszi poharát.*)

KOSTITZ. Mamája öngysága egészségére ex!

ANNA. (*Gyanakodva nézi. Színültig ki issza a poharat.*)

DE-ROTTA. És tisztelt atyja egészségére!

ANNA. (*Roszkedvűen.*) Nem izléses, nem, hagyják ki atyámat ebből a játékból! Nem ismerik és végre is, maguk nem elég urak.

KOSTITZ. Öfenségéből lehet, sőt valószínű, hogy uralkodó lesz.

ANNA. Legyen — én nem bánom. Aranykalapja lesz. Milyen furcsa, hogy van aranyból való kalap. Különös, hogy még

mindig divat, jó lesz neki. A népének rossz. Különben mit bánom én!

KOSTITZ. Egészségről van szó, életről van szó. Ex!

ANNA. (*Küssza.*)

ÁGOST. (*Erősen hozzá simul.*)

ANNA. (*Eltolja magától.*) Nagyon is közel ülünk egymáshoz. Elszívjuk egymás elől a levegőt.

KOSTITZ. Főmagassága éppen azt akarja.

ANNA. Főmagasságának nincs szüksége dajkára.

AZ ANGOL. Úgy látszik van.

ÁGOST. Kikérem magamnak — (*Annához*) és öntől is.

ANNA. Kikapja! (*Kezével kiadja a semmit.*)

(*Kínos szünet.*)

ANNA. Hallja öreg éhező, kántálhatna úri barátainak valamit. Különben elalszik, ők meg összevesznek.

KOSTITZ. (*A zongorához ül és ügyetlenül egy jódlert intonál. Nekiripakodik, játszik, végén olyan az ábrázatja, mint a sült halé.*)

ÁGOST. Maga be van csípve. Maga

engem kompromittál, maga az én udvarmesterem és mindig — az a — nekem kell regardirozni. Menjen maga haza aludni. Maga!

KOSTITZ. Tudom, hogy ez a sorsom. *(Mélyen meghajlik és hirtelen sértődötten, mint a nyíl elmegy.)*

DE-ROTTA. *(Fölnevet.)*

ANNA. Ne nevéssék ki. Nincsen semmi, ami nevetséges, minden szomorú. *(A zongoránál egy dalt keres, aztán énekel.)*

ANGOL. *(Ének után.)* Szép kis szomorú ország ez a Magyarország, egyszer teszék érte valamit.

DE-ROTTA. Fenség, te egy nővel politizálsz? Hi! Egy leánnyal? Hi!

ANNA. Mit tudják maguk, mi egy leány, ki egy leány! Mi tudjuk a maguk gondolatait, nagy szarkaláb betűkkel az orrukra van írva. Maguk nem tudják, jobb is, hogy nem. Mert mi olyan gyöngédséggel vagyunk tele és olyan benső forróságot önt el...

DE-ROTTA. Forróság, az jó. Hideget inni és forrót szeretni.

ANNA. Ha maguk tudnák, hogy ki egy leány és hogy tud szeretni.

ÁGOST. Nem több lány. Egy lány. Maga.

ANNA. Én is, de nem mondom ki az.

ÁGOST. Ki? Mondja meg.

ANNA. Nem. Nem jó lenne, ha megmondanám és éppen itt, maguk előtt, mondjam meg. Nekem is forró a szám. Éjjel, egyedül és harapom a párnáim.

ÁGOST. Ki az, követelem!

ANNA. Nincsen itt.

ÁGOST. És én most elveszem magamnak ezt a forró száját. *(Fölkáll, közeledik hozzá.)* Csókoljon meg!

ANNA. Nem.

ÁGOST. Megcsókolom!

ANNA. Ne!

AZ ANGOL. A más száját, aki másért ég.

DE-ROTTA. A más száját, aki mást szeret, kedve ellenére, sőt, hogy kínlódjék, azt bírni, — az az igazi, Hercegem ne hagyjad, ezt ne hagyjad, — előre!

ÁGOST. *(Megfogja Anna mindkét karját.)*

ANNA. Ne nyúljon hozzám, ne nyúljon hozzám.

ÁGOST. *(Megöleli, csók.)*

DE-ROTTA. Hajrá cup!

ANGOL. Hurrah, hipp! (*Anna, Ágost dula-
kodnak.*)

ANNA. (*Kirántja magát az Ágost kar-
jaiból, ezenközben az egyik válla meztelen
lesz. Az egyik kezével a vállát, keblét
befödi, a másik kezével kést ragad föl az
egyik tálcáról és a nekirohanó Ágost
szemének tartja, az Angol és De-Rotta
szintén felugranak, és feléje rohannak.*)
Hozzám nyúlt, hozzám mert! Egy mozdu-
latot felém és szeme nincs! Nem hercegek
maguk, hanem gyáva kocsisok, szolgák és
gyávák, maga, a barátai, mind. (*Hátrálva,
de biztos pózban tartja feléjük a kést.*)
(*Mind kijózanodnak, a három férfi zavartan néz.*)

DE-ROTTA. Ez egy barbár lány!

ANGOL. Ez nem ország! Ahol egy ilyen
nő...

ÁGOST. Nincs megszelidítve, majd meg-
szelidítem.

DE-ROTTA. Majd valaki más!

ÁGOST. Bocsánatot, uraim. Ivott!

ANNA. Nyomorultak, gyávák és ostobák!

ANGOL. (*Megnézi óráját.*) Talán találunk

még valakit a kaszinóban, más hölgyeket
kérek.

DE-ROTTA. Ez gyenge vacsora volt.
Bocsánatot.

ÁGOST. Bocsánatot.

ANGOL. Bocsánatot. (*Elmennek, Ágost
kikiséri.*)

ANNA. (*Amíg a vendégek el nem men-
tek, a kést nekik szegezve tartotta, miután
elmentek, egy székre rogy, elfödi arcát,
csak amikor Ágost visszajön, emeli fel az
arcát.*)

ÁGOST. Végre is, ez nem megy, így
nem megy tovább. Engedelmeskedni, vagy
nem engedelmeskedni.

ANNA. (*Fejét feléje fordítja néma göggel.*)

ÁGOST. Ugy látszik, nem tudja ki vagyok
én?

ANNA. (*Maga elé.*) Fájdalom, most már
tudom.

ÁGOST. Engem nevetségessé tesz bará-
taim előtt. Egy komiker vagyok a szemük-
ben, több: kokü, kokü, kokü! Én! Nem
vagyok hajlandó, nem tűröm tovább egy
óráig, egy percig se. Ez a helyzet lehe-
tetlen.

ANNA. Valóban lehetetlen. *(Főlláll.)*

ÁGOST. És mit fog tenni, mit akar tenni, hogy ez megváltozzék?

ANNA. El fogok menni innen. Vissza a szegénységbe és a szomorúságba. És először életemben szégyenlem magamat, hogy olyan könnyelmű voltam, hittem, bíztam másban és magamban. *(Behunyja a szemét, hangja fojtott.)* Szégyen, szégyen, szégyen! *(Indul az ajtó felé.)*

ÁGOST. *(Előrejön, eléje áll.)* Maga az oka, maga, mért. Mért nem mondja meg, hogy mért nem, mért nem akar szeretni engem. És ki az, akiről beszélt, akire gondol, ha homályosan is. Az arcomba kergette a vért, egészen melegem volt és hidegem is, hogy van egy férfi, akire éjjel a szája tüzes. A nevét, a nevét akarom.

ANNA. *(Nagyon szelíden.)* Maga, *(Sóhajjal.)* maga volt.

ÁGOST. Én?! Lehet-e? Csakugyan? Mondja még egyszer. Ki lett volna más? Most értem. Megértem. Bocsásson meg nekem.

ANNA. Megbocsájtok. Végre maga olyan,

amilyen. Magammal egy kissé szigorúbb leszek. Nekivágtattam egy mély szakadéknak. Most láttam. Átugrani nem lehet. Szárnyaim nincsenek. Elbukni. Azt nem, nincs képességem rá. Nem akarok. Éjszaka jöttem, éjszakán megyek vissza. Kérem önt, kísértessen engem haza.

ÁGOST. Most akar elmenni? Amikor... Így együtt vagyunk. És együtt maradunk az egész életen, ezen a szép életen át. Becsületemre.

ANNA. Az élet irtózatos. A becsület — szó. Csak azt nem értem, hogyan lehettem olyan naiv és elbizakodott, eljönni magával a szülői házból és hinni, hogy megmaradhatok annak, aki vagyok. Együtt élni. Így.

ÁGOST. Együtt élni. Fiatalok vagyunk. Szeressük egymást. Van-e más?

ANNA. Van. Emelt fővel járni mások előtt és itt belül, ahol a magam képe van — és nem irtózni attól, akitől megszabadulnom nem lehet. *(Nekimelegedve.)* Nem tudok szerető lenni, nem tudok, nem tudok. Nem volt a fajtámban soha senki. Nincs a véreben. Félem az apámat. Félem az istent és didergek arra a gondolatra, hogy

elvesztem magamat! Önző vagyok. Az vagyok.

ÁGOST. Mit kellene cselekedni?

ANNA. Semmit.

ÁGOST. Mit lehet?

ANNA. Szétválni. Isten áldja, Ágost. Maga nem rossz fiu.

ÁGOST. Nem engedem el, nem.

ANNA. Mit tesz, mit tehet velem, szegény.

ÁGOST. Elveszem feleségül.

ANNA. Façon parlé, Ágost. Egyszer, bolondos fővel belementem abba, amit mondott, hittem neki. Most nevetek magamon.

ÁGOST. És én most komolyan mondom: ha nem lehet másképp, hát nem lehet. Ha nem tud hozzám simulni csak úgy, ha a férje leszek, hát nem tud. Ósdi felfogás, még ha a mi, pállottszagú, igenis, kimondom, *(Körülnéz.)* bornirt világunkban ragaszkodnánk hozzá, megértem. De ott, ahonnan maga került és ahonnan frissen fuj, hogy is mondjam, az a briz, a szél... De ha maga ragaszkodik hozzá, én elveszem. Tegyenek, amit akarnak. Énbennem van valami, ami szereti azt a brizt, a lángot,

én olvastam a francia forradalmat. És nem engedem tönkretétetni magamat a házi és egyéb törvényektől. Én nem esek térdre családunk feje, az acélnagymama előtt. Engem nem küld zárdába, nekem elvehetik a rángomat, de senki se veheti el tőlem magát.

ANNA. No, isten áldja. Kedves maga, amikor így össze-vissza beszél. Maga is egy nagy gyerek!

ÁGOST. Én és gyerek! Férfi vagyok. Nagykorú. És amit kimondtam, kimondtam. Nem elég a szavam. Értem, értem, értem, megértem, hogy nem elég. *(Csenget.)*

(Inas.)

ÁGOST. Írószereket.

(Inas hozzá.)

ANNA. Mit akar?

ÁGOST. A szó — szó. Néha nem gondolja meg az ember, kimondja, elfújja. Meg akarom írni magának... Azt akarom megírni magának, hogy én... *(Veszi a tollat. Irja és hangosan mondja.)* Én Ágost orosz herceg férfiui és tisztii becsületszavamat adom, hogy Eöz Anna kisasszonyt még

ez évben oltárhoz vezetem, törvényes feleségemül fogadom. Dátum. Aláírás. Az én aláírásom. Így. *(Az írást átnyújtja Annának, aki nem fogadja el. Ágost leteszi eléje az asztalra.)* Most már meg van velem elégedve? Most már szeret? Kapok egy csókot? *(Hozzásimul.)*

ANNA. *(Gyöngéden eltolja.)* Drága jó fiú maga. De mégis csak fiu. Most megbánta, amit velem cselekedett és szeretné valahogy jóvátenni. A mámor is izzik benne még. De ne határozzon így, ilyen állapotban a maga sorsa és az én életem fölött. Aludni kell rá egyet. Sokat. Több éjszakán.

ÁGOST. Itt maradhatok? De ma itt maradhatok?

ANNA. Nem. Velem nem. Pedig milyen jó lenne együtt átvirrasztani az éjszakát. Menjen szépen el.

ÁGOST. De maga itt marad?

ANNA. Ha akarja és ha jó lesz, itt.

ÁGOST. Az leszek, ha kapok egy csókot, az első csókot.

ANNA. *(Elmélyedve.)* Az első csók. A szememre. A számra.

ÁGOST. A szájára. *(Némán, dideregve, egészen közelről nézik egymást.)* *(Csók.)*

ANNA. *(Öntudatra ébred. Megsimogatja az arcát.)* És most szépen elmegy, meg-gondolja mit csinál és gondol reám. Én is gondolok magára.

ÁGOST. Megígéri, hogy fog rám gondolni?

ANNA. Nem tudok nem gondolni.

ÁGOST. Hadd maradjak még.

ANNA. Nem lehet. Fáradt vagyok. Holnap látom.

ÁGOST. Holnap. A holnap az enyém.

ANNA. *(Kezet nyújt Ágostnak, aki megcsókolja a kezét, katonásan üdvözlő, meghajol és gyorsan elmegy.)*

(Függöny gyorsan.)

HARMADIK FELVONÁS.

(Nagy szalon a hercegi palotában. Versailles stílus. Ősszel, későn délután.)

ÁGOST. (Ül, két kezére hajtva fejét, lázasan cigarettázik.)

EGY INAS. (Előtte meghajol és kimegy.)

SOPHIE. Mit csinál?

ÁGOST. Szerelmes vagyok.

SOPHIE. Köszönöm. Ez kötelessége is. El is várom. (Hívősen.) Én is ezt cselekszem.

ÁGOST. Nem maga, nem magáról van szó. Ha magáról volna szó... Másba, egészen másba.

SOPHIE. Ki?

ÁGOST. Nép.

SOPHIE. Egészen? (Parterret mutat.)

ÁGOST. Nem. Nemes nő. De milyen nemes. Mint a legnemesebb vadállat. Egyszer, meglássa Sophie, én a körme között maradok.

SOPHIE. Mit fog hozzá mondani a nagymama?

ÁGOST. A nagymama? Brr! (Szünet.) De én borzasztó fájdalmat okozok magának!

SOPHIE. (Hívős objektivitással.) Borzasztóakat. De kárpótolhat.

ÁGOST. Mivel?

SOPHIE. Ha mindent elmond. Nincs valami szebb, mintha valaki, egy férfi, szerelméről beszél a menyasszonyának.

ÁGOST. Maga szereti a szerelmet. Drága Sophie, nem is hittem, hogy ilyen jó és okos leány.

SOPHIE. De még mennyire szeretem, pedig nekünk még olvasni se szabad róla. De itt-ott hall az ember felőle, egy s más.

ÁGOST. Maga hallott róla? — Rólam?

SOPHIE. Magától. Most. Egyszer láttam is vele a Petrovskáján. Nem is csodálom. Ha én volnék maga és választanom kellene kettőnk között, én — nem magamat választanám.

ÁGOST. Köszönöm. Az ő nevében. A magam nevében köszönöm. De maga szörnyen szenvedhet. Szegény leány.

SOPHIE. Szenvedek. Ahogy vesszük. Már megszoktam a gondolatot, hogy a maga felesége legyek. De én is el tudom képzelni, hogy legyen egy férfi, akit én úgy, mint maga azt . . .

ÁGOST. Ne mondja tovább. Ez rémítő!

SOPHIE. Nem, nem. Ne féljen. Amíg lány vagyok, nem. Hanem, ha asszony leszek, ha asszony leszek. Ezt már amikor az első hosszú ruhát kaptam, elhatároztam . . . Tudja, Guszti, az ember világosan nem tudja, mi a szerelem. Olvasni nem szabad, az Operában nem történik semmi, vagy ami történik, azt is agyonéneklük, mindég vén gouvernansokat kapunk és azok már az egészséget elfeledték. De az ember hall, lát, itt-ott egyet-mást.

ÁGOST. Szép. De mit bánom én, mit bánom én! Most, én most vagyok szerelmes. Huh! (*Változott hangon.*) Nézze, Sophie, maga nő, úgy látom, igazi — borzasztó — és ha nem is tudja, érzi ezt a,

ezt az egész — choset. (*Más hang.*) Mit kell tennem?

SOPHIE. Mire nézve?

ÁGOST. Hogy ő még jobban legyen belém szerelmes és én, én kevésbé, de az egész mégis úgy maradjon, mint most.

SOPHIE. Tanácsot kér tőlem? Ha ezt a nagymama tudná.

ÁGOST. A nagymama. Brr!

SOPHIE. Hogy tanácsot adhassak, tudnom kellene valamit. Néhány részletet. No ki vele, ki, kedves hercegem. Hogy van vele?

ÁGOST. Nekem jobban kell, mint a levegő. Jobban, mint az ital. A gondolat, hogy elveszítsem, rosszabb nekem, mint az, hogy elevenen tesznek le a családi sírboltunkba.

SOPHIE. (*Nagyon föllelkessedve.*) Ez nagy-szerű! Ez mesés! Ez valami! Ez az, aminek egy órájáért odaadnám egész életemet! És — mi a baj?

ÁGOST. Megígértem neki, hogy elveszem.

SOPHIE. Nos?

ÁGOST. Tudja, nekem magát kell elvennem. Már az is sok, hogy neki megígértem.

SOPHIE. Baj, baj. (*Homlokát összerán-*

colja, üti.) Lássuk csak. Ezt szeretni és el nem venni — ezt nem szeretni és elvenni. Mindent nem lehet, még nekünk se lehet.

ÁGOST. Gyűlölöm, hogy szeretem. Egyik pillanatban megvetem magam érte, másik pillanatban: büszke vagyok reá. *(Ötlet.)* Ha meghalna, ha meghalna, akkor talán megnyugodnék. De szeretném, ha egy lenne velem és én egy lennék vele. Ha együtt temetnének el bennünket. Természetesen élve és élve maradva. A családi kriptába, azt nem, az szent! Szeretném, ha úgy tet-szenékneki, hogy megőrülne értem, ha minden kedvét megtehetném és — *(Paroxysmus-ban)* egyedül, egyedül, egyedül...

SOPHIE. *(Még símogatva a haját.)* Szegény kuzin. Mélyen sajnálom. Szeretnék segíteni magának. De mit, de hogy. És ha a nagymama megtudja. Ha megtudja, hogy mi ketten, az ő kedvenc parthieje így beszélünk.

ÁGOST. *(Kényszeredetten.)* Hol van most a nagymama?

ITURBIDE. *(Az oldalajtón beszalad, körösztil a szalonon, a szögletben beszélőket hirtelen észreveszi, megáll, mélyen*

meghajlik.) Egy örömhirt mondhatok főméltóságoknak.

SOPHIE. No?

ÁGOST. Mi?

ITURBIDE. Az anyahercegnő ma megérkezik. *(Mindkettő egyszerre felpattan helyéről.)*

SOPHIE. Ah, csakugyan milyen öröm. *(Ez a mondat merev.)*

ÁGOST. Ez nagyszerű! És a grófnónak egyéb jó híre nincs?

ITURBIDE. Van, van, van! *(Mint egy vészhihnök továbbsszalad, ki az ellenkező oldalajtón, amelyen csaknem összeütközik Ágost anyjával.)*

A HERCEGNŐ. *(Igen díszesen, de rosszul öltözött nő, szeretném, ha vadgalambszíni selyemruhát viselne. A fején: netz. A kezében: teknősbéka-legyező.)* Nagyanyátok értesítés nélkül. Jó lesz, ha nem maradtok együtt. Az anyahercegnő nem szereti, hogy azok, akik úgy szeretik egymást, mint ti, sűrűn együtt legyenek. Tanuk nélkül, garde nélkül. — A kisasszony menjen a lakosztályába.

ÁGOST. És én is, úgy-e?

A HERCEGNŐ. Nem. Te maradjál itt. A nagymama kifejezetten azt sürgönyözte, légy itt, várjad. Atyád várja. Én várjam. Gyóntatóatyánk legyen jelen. És a főudvarmester menjen ki érte a vasúthoz egyedül. Kiment. *(Egyszerre változott hangon.)* A mi családunk órára pontos, a nagymama percre pontos. Mi oka lehet annak, hogy két héttel hamarabb jön haza, mintsem azt programba vette. Mert nálunk és nála a program a fő. Mikor atyád feleségül vett, nyolc oldal utasítást kaptam a nagymamától, hogy az első nyolc napon hogy viselkedjem, mi a kötelességem, mi a követeléseim.

ÁGOST. A nagymama mégis csak öreg és talán beteg.

A HERCEGNŐ. A nagymama nem lehet beteg.

ÁGOST. Ha jól tudom, egyszer már meg is halt.

A HERCEGNŐ. Egy délelőttre, és amikor a professzor jött, hogy lefogja a szemét, a szemébe nevetett. *(Súgva.)* Egészen bizonyos, hogy nagyanyát holta után öszentése szentté fogja avatni.

ÁGOST. Mi azt nem fogjuk megérni, mama!

ITURBIDE. *(Megint köröszkül szalad a szobán. Éppúgy mint előbb.)*

A HERCEGNŐ. Szólt a grófné a bárónénak, s az szólt-e a háznagynak, hogy a kulcsár intézkedhessék, s a főkomornyik tudja és közölje Pavlov ural . . .

ITURBIDE. *(Kifulladásra.)* Mindenki tudja, csak még a herceg nem.

A HERCEG. *(A főajtón lép be. Nagy hadtörténeti könyvvel, amelyből lelóg egy zászlókkal teleaggatott térkép. Nagyon szórakozottan.)* Mi az? Mi?

A HERCEGNŐ. A fiad elmondja. *(Karonfogja a grófnét, aki az öreg nőt valósággal végig ráncigálja.)*

ÁGOST. *(Kimerülten ül.)* A nagymama megjött.

A HERCEG. *(Melléje ül. Szintén megroggyan.)* Hogy örülök. De miért hamarabb?

ÁGOST. Nem csináltál valamit?

A HERCEG. Én? Már harminc éve nem kaptam ki tőle. Amióta ennem nem szabad, innom nem lehet, szórakozni nem tudok, azóta békén vagyok vele. Engedel-

meskedem neki és azért engem szeret. Én nem félek tőle. *(Fél bizony, nézi az ajtókat, nem jön-e?)* Egészen a haditudományokra adtam magamat. Nincs is szebb, mint egy háború! *(Kiteríti a mappát.)* Nézd. Itt vannak ezek a zászlók. Előre. Mind előbbre tűzöm ki őket. Semmivel sem törődve, semmi veszedelemmel. Itt megrohanom őket. Bumm, bumm, bumm. Piu. *(Gránátot, golyószót imitál.)* Ez az egész. Nem kell nekem semmi. Hagyjanak engem harcolni, ha majd jön a harc!

(Lent a portáznál csengetés, de régi módi, nem villamos csengővel. Most villamos csengők adják egymásnak a hangot.)

A HERCEG. *(Megrezzen, föláll és méltóságteljesen el.)*

(Lakájok jönnek, világosságot gyújtanak. Kettő elfoglalja helyét a főajtónál. Egy öreg komormyik oldalt.)

ÁGOST. *(Töprenkedik, hogy ő is lemenjen-e vagy ő is elszökjék.)*

KOSTITZ. *(Egyenesen neki Ágostnak.)* Oh hercegem!

ÁGOST. No mi az, gróf?

KOSTITZ. Mit gróf. Inas. A legutolsó inas nem kapott még úgy ki, mint én. Egy pár pillanatja. Még meleg.

ÁGOST. A nagymamától?

KOSTITZ. *(Fejével igent int.)* És ön miatt!

ÁGOST. Tud valamit a nagymama?

KOSTITZ. Valamit? A mindennél többet.

ÁGOST. És ki volt az a gazember, aki neki mindent elmondott?

KOSTITZ. Én.

ÁGOST. *(Csakhogy neki nem megy.)* És még merészel szemem elé kerülni. Maga maga ökör! *(Megembereli magát.)* Hogy történt?

KOSTITZ. Valamit tudott és a többit kivette belőlem.

ÁGOST. Hogy?

KOSTITZ. Ahogy akarta. Rám nézett és egy szó nem sok, de annyit se tudtam hazudni.

ÁGOST. Tudja, hogy ez a legbecstelebb dolog?

KOSTITZ. Tudom.

ÁGOST. És mi lesz most?

KOSTITZ. Most? *(Ágost el.)*

(Az ajtók kitárulnak. Oldalajtókon az

előbbiek és Isabell hercegnő. A főajtó kitérül. Majd a többi ajtó is. Lakájok kint, bent.)

EGY LAKÁJ. Az anyahercegnő!

ANYAHERCEGNŐ. *(Egy kis öregasszony, csupa fekete igazcsipke, az ősz haja is alig látszik a fekete csipkekendőben. Kis fehér keze is csipkekeztyűben. Elefántcsontfoggantyús ébenfapálcájára támaszkodik. Azért könnyen, föltünően apró lépésekkel jön előre. Mögötte jó három lépésnyire egy krémszínű ruhás, fehér istrimflis lakáj hozza utána a fekete prémes köpönyegét s a régimódi bajtliját. Megáll az ajtóban és mindenki odarohan hozzá szertartásos kézcsókra.)*

A HERCEG. Nehezen vártunk, csak hogy itt vagy.

A HERCEGNŐ. Isten hozta, mama.

ISABELL. Hódolatomat.

SOPHIE. Nagymama, az Isten hozta. Csak hogy megjöttél, nagymamám, hol késtél eddig?

ITURBIDE. Szabad hódolatomat.

KOSTITZ. Friderika Teodorovna hercegnőnek legutolsó szolgálója.

ANYAHERCEGNŐ. Valóban az. De nemcsak nekem az utolsó, de az egész családunk legutolsó cselédje.

KOSTITZ. Parancsolja, hogy eltávozzam?

ANYAHERCEGNŐ. Parancsolom, hogy itt maradjon. *(Helyet mutat, maga is leül. A többiek még állnak egy pillanatig, ezeknek is mutatja, hogy szabad és ezek is leülnek.)*

HERCEG. *(Bátorságot vesz magának.)* Hogy méltóztattál utazni, anyám. A lovak Szelotól eddig?

ANYAHERCEGNŐ. A lovakban megbízhatik az ember, de bizonyos emberekben kevésbé.

A HERCEGNŐ. Kegyeskedtél kávézni, anyám?

ANYAHERCEGNŐ. Neked se jár egyében az eszed, mint a kávé.

A HERCEGNŐ. Az embernek nincs egyebe, mint az a kis kávé.

ANYAHERCEGNŐ. Neked nincs. *(Az udvarmesterhez, ki foglalatoskodik jegyzeteiben.)* Udvarmester úr! Lesz szives figyelmét az ön dolgairól elvonni néhány pillanatra s

nekünk szentelni. A dolgaink. A mi piszkos dolgainknak.

ISABELL. (*Vén leány, feláll.*) Mi lányok itt maradhatunk? (*Sophie is feláll.*)

ANYAHERCEGNŐ. Te itt maradhatsz. Kint vagy a korból. (*Angotul is mondja.*) Ha olyan ügyetlen voltál, hogy nem mentél férjhez, mért nem mégy zárdába. Mért nem mégy zárdába? (*Végignézi.*) Még arra se lennél jó, nem hajlik a térded.

ISABELL. (*Fölsír.*)

ANYAHERCEGNŐ. (*Nyugtattja.*) A kisbaba sír. Elhallgatsz!

ISABELL. (*Szepegve elhallgat.*)

ANYAHERCEGNŐ. (*Int Sophienak, aki fölállott volt. Végigméri, nézi, megrántja elől a ruháját.*) Ez itt rövid. Úgy öltözködöl, mint egy grisette, mint egy cseléd, mint valami francia hercegnő.

SOPHIE. Elmehetek, nagymama?

ANYAHERCEGNŐ. Egy rendes házban kiküldenének, de én azt akarom, hogy tudd, mi és ki az, aki téged — engedelmemmel — érdekel.

A HERCEG. Miről van szó, ha szabad kérdenem. Miről van szó?

ANYAHERCEGNŐ. A fiadról, Ágostról. Hol van? Iderendeltem.

KOSTITZ. (*Föláll, a mellékajtóhoz megy, kinyitja, azon spontán belép Ágost.*)

ÁGOST. Itt vagyok, nagymama. Isten hozott. De gyönyörű szépen nézel ki! Kövér vagy, nagymamám.

ANYAHERCEGNŐ. A bókjait nem kívánom. Csak arra feleljen, amit kérdezek.

ÁGOST. Igen, nagymama.

ANYAHERCEGNŐ. Én nem vagyok most, e szörnyű percben a kedves nagymama, hanem Friderika Feodorovna nagyhercegnő!

ÁGOST. Igenis fenséges asszony, Friderika Feodorovna!

ANYAHERCEGNŐ. Ki az a nő? Természetesen, színésznő.

ÁGOST. Nem az.

ANYAHERCEGNŐ. Még csak nem is színésznő. Ezekhez bizonyos mértékig már hozzászoktunk, tudjuk, hogy kell velük elbánnunk. Ki az a személy?

ÁGOST. Nem személy.

ANYAHERCEGNŐ. Hogy hívják őt?

ÁGOST. Anna.

ANYAHERCEGNŐ. Anna? Csak így, egy-

szerűen Anna. És ön ennek a bizonyos személynek házasságot ígért.

SOPHIE. Talán én mégis el —

UDVARMESTER. Igérni és megtenni...!

ANYAHERCEGNŐ. (*Sophienak int, hogy maradjon. Ágosthoz.*) Tagadja?

ÁGOST. (*Dadog, bizonytalan.*) Nem. Igen. Azaz, hogy nem. Nem egészen így van.

ANYAHERCEGNŐ. Tudom, hogy ön hazudni szokott. De azt is tudom, hogy nem megrogzött bűnből, hanem szokásból. Egy idegen főúr volt a nevelője, az szoktatta rá a magyar betegségre. Nézzen a szemembe és a tiszta igazság argóján, családunk és házunk nyelvén beszéljen. Irt ön alá egy levelet, amelyben becsületére fogadja, hogy azt, azon Annát törvényes feleségül veszi?

ÁGOST. Nem. Nem.

ANYAHERCEGNŐ. Itt a hiteles másolata. Az illető, aki hozta, nem merte az eredetét elvenni, félt a törvények rendelkezéseitől. (*Olvassa.*) »Én, Ágost orosz herceg, férfitü és tisztü becsületszavamat adom, hogy Eöz Anna kisasszonyt még ez évben oltárhoz vezetem és törvényes feleségemül fogadom.« Dátum, a neved.

ÁGOST. (*Lehajtja a fejét, hallgat.*) Nagymama, én ezt a nőt nagyon, nagyon szeretem! Maga mint az asszonyok asszonya, kell, hogy ezt megértse... (*Elkapja az anyahercegnő kezét, csókolni akarja.*)

ANYAHERCEGNŐ. (*Elhárítja magától, még merevebb.*)

ÁGOST. (*Hirtelen dühvel az udvarmester felé.*) Maga, maga vén gazember! Beleugrat, ágyat vet és kihúzza alólam a derekaljat. Felad, levelet lop. Távolítsák el innen ezt a csalót...

KOSTITZ. Főmagasságú herceg, uram, én, te, ő...

ÁGOST. Ki, ki! Addig egy szó igazat nem mondok, nem én! (*Földühödve.*) Ellopták, hamisították.

ANYAHERCEGNŐ. Az ostoba, nem lophatta el, nem az eredeti, de hiteles.

HERCEGNŐ. Ez iszonyú, Gusztü.

A HERCEG. Ez több mint rettenetes. Ez valami!

ÁGOST. Egy véletlen az egész. Véletlen. Úgy volt, hogy...

ANYAHERCEGNŐ. Nem vagyok kíváncsi a

47

bonfortünödre. Mondj el mindent, Guszti, szépen. Gyer ide.

ÁGOST. Ne haragudjál, nagymama, de nézzed, nagymama, már nincs úgy, mint régen és az alsórangú arisztokrácia hölgyei, akiket udvarunk büvkörébe — hogy is mondjam — vont, igen, idevont, huzódoznak fenségünktől. Multkor egyet meg akartam csókolni és azt mondta, hogy takarodjak, mert leüttet a bátyjával. Azt mondta.

ANYAHERCEGNŐ. Arcátlanság.

HERCEG. Nem finom. Ah, ez nem a régi kor. Csak beszélj tovább.

ÁGOST. Végre is huszonegy éves vagyok. Mindég katonát nem játszhatok. *(Sophie-hez.)* Talán Sophie, mégis . . .

SOPHIE. *(Vállat vonva el, de az oldalajtónál a feje megint megjelenik.)*

ÁGOST. Szívem van. Szeretni akarok. Szeretek. Én szeretek!

ANYAHERCEGNŐ. Még be is vallod?

ÁGOST. Be, be! És még többet is. Én nem találtam egy leányt miközöttünk, aki nem úgy néz ki, mint egy kiöltözködött cseléd.

ANYAHERCEGNŐ. *(Feláll.)* Milyen?

HERCEGNŐ. *(Feláll.)* Guszti! Guszti!
UDVARMESTER. *(Int, jelt ad, hogy ne beszéljen.)*

HERCEG. *(Elbújik egy sarokba.)*

ISABELL. *(Nagyot sóhajt.)*

HERCEGNŐ. *(Föláll, hogy vigyázzon az anyahercegnőre.)*

ÁGOST. Nem bánom. Kimondom. Azt is, hogy a szájuk kék, az arcuk sárga, mintha a pincében születtek volna. Amíg lányok, ilyenek. De ha asszonyok lettek . . .

ANYAHERCEGNŐ. Ha asszonyok lettek? . . .
Ki, ki vele.

ÁGOST. A cseléd lányok legalább urakkal csalják meg az uraikat, a mieink sokszor cselédekkel.

ANYAHERCEGNŐ. *(Aki a vita alatt lassan, mint a macska, közeledett Ágosthoz.)*
Kikkel?

ÁGOST. Lakájokkal.

ANYAHERCEGNŐ. *(Képen üti.)*

ÁGOST. *(Feláll, hátratántorodik.)*

ANYAHERCEGNŐ. *(A botját fogja rá.)*
Térdre, nyomorult gyerek. Lehet, hogy te, csakugyan . . . *(Megfogja Ágost nyakát.)*

ÁGOST. *(Lélekjelenlétét elveszti, térdre esik.)* De nagymama!

A HERCEG. Szegény mama!

HERCEGNŐ. Ez neked árt.

SOPHIE. Ez talán mégse...

ISABELL. *(Sírva fakad megint.)*

ANYAHERCEGNŐ. Kelj fel. *(Kézcsókra nyujtja a kezét.)* Elrontottak, majd én megjavítlak.

ÁGOST. Nagymamám, nagymamám, mit tettél velem.

ANYAHERCEGNŐ. Majd én rendbehozlak. Akarsz nekem engedelmeskedni?

ÁGOST. Igen, akarok.

ANYAHERCEGNŐ. Ha akarsz, ha nem, engedelmeskedni fogsz. Ígéret nincs, bízd reám magad, levél van, bízd reám, tudd meg, hogy csak az az ígéret kötelez bennünket, amelyet velünk egyenrangúaknak adunk.

ÁGOST. Tudom.

ANYAHERCEGNŐ. Egy ígéretünk köt unokatestvéredhez, Sophie Amália Pavlovnához. Sophie.

SOPHIE. Parancsolj velem, nagymamám.

ANYAHERCEGNŐ. Nyujtsál kezet Ágost hercegnek, az én elhatározásom és a ti

szándékotok, hogy férj és feleség lesztok: holnap nyilvánvaló lesz.

ÁGOST. Igen, nagymama.

SOPHIE. Igen, nagymama. *(Kezet fognak.)*

ANYAHERCEGNŐ. Csókoljátok meg egymást. *(Megtörténik.)* És most engem. *(Erősen megcsókolja Ágostot. Becézi. Általános csókolódzás.)*

UDVARMESTER. Ez az: így a helyes! Isten áldása. *(Mindenkinek kezet csókol.)*

(Egy csoport, egy csacsogás az egész társaság, amely balra húzódik. Az anyahercegnő csenget ezenközben. Lakáj jön be. Int, hogy nyissák ki az ajtókat. A főajtó kitarul. Utána a többi négy. Az utolsó függönyös ajtónál megjelenik)

EÖZ ANNA. *(Megáll egy pillanatra. Tájékozódik. Aztán gyorsan előre jön. Csak akkor látják meg, amikor a szalonban, a főajtótól egy-két lépésnyire megáll. A beszéd egyszerre elvágódik.)*

ANYAHERCEGNŐ. Egy idegen hölgy, az udvartartáshoz tartozik?

HERCEGNŐ. Nem. Nem ismerem.

ÁGOST. Ide jött, ide jött, hogy jött ide? *(Azt nézi, hogy inálhatna el.)*

KOSTITZ. *(Kezét tördelve szintén curukkol.)*

SOPHIE. Nem tudom ki, de szép. Én gondolom.

HERCEGNŐ. Ez az.

KOSTITZ. Ő!

ANYAHERCEGNŐ. Az.

ÁGOST. De hogy jutott eszébe, az Isten szerelméért, hogy jutott eszébe?

ANNA. *(Első pillanatban zavartan néz körül. Kezét szívére szorítja, aztán mosolygva, nagy fensőbbiséggel nézi az összevissza gabalyodott társaságot, amelynek élén csak az anyahercegnő ül mozdulatlan, lorgnonnal nézi Annát, csenget. Két lakáj jelenik meg, akik hangtalanul kérdik, mit parancsol.)*

ANNA. *(Kiveszi a szót az anyahercegnő szájából.)* A fenséges asszony teát és kávét parancsol. Itt az ideje. A kávénak mindég ideje van. Magam is megéheztem. És köszönöm az invitációt. *(Kinálatlan leül. Szinte gyönyörködik a társaság zavarában. Egy pillanatra elnémulnak.)*

HERCEG. Kávét! Ide a nagy szalonba.

MEHL-MAY. *(Undorral.)* Ételt!

ANNA. Igaz, sok idén a légy. De itt annyi

szolga van, hogy ha mindegyik csak egyet fog, rendben van!

KOSTITZ. A légy.

HERCEG. A légy.

ANYAHERCEGNŐ. A legyet említi.

HERCEGNŐ. Fújj.

ÁGOST. De mit gondolt, mit nem gondolt...

ANYAHERCEGNŐ. Betör ide.

UDVARMESTER. Egyszerűen idetolakodik.

SOPHIE. Ez nagyszerű.

KOSTITZ. Ez hihetetlen. Szabad kérnem a kártyáját?

ÁGOST. Ez, bocsánat, legalább is vak merőség, illetlenség. *(A nagymamára mutat.)*

ANNA. Önök azt tudják, ami illik, én azt, ami lehet és kell.

ANYAHERCEGNŐ. Ez tehát az. *(Az udvarmesterhez.)* Soha még e teremben polgári személy nem volt. Lehet-e ezen most megszenteltségtelenített helynek a szentségét helyreállítani?

UDVARMESTER. Hogyne. Sok imádsággal és kevés füstölővel.

ANYAHERCEGNŐ. Történjék meg. Maradjon, kisasszony. Végre is talán még jobb,

hogy ön merészkedik hozzánk és nem nekünk kell fölkeresnünk önt.

LAKÁJOK. *(Teát, kávét, kiflit hoznak. Mindenki kap, csak amikor Anna felé meggy kínálni a lakáj, a hercegasszony leinti.)*

ANYAHERCEGNŐ. *(A lakájokhoz.)* Tegyék be az ajtókat, nem vagyunk itthon senkinek. Az udvarnak sem. Tehát maga az?

ANNA. Nem az, hanem Eöz Anna, fen séged szolgálatjára.

ANYAHERCEGNŐ. Hogy jött ide?

ÁGOST. Mint történhetett?

ANNA. Igen egyszerűen. A palotában ismerik az ön fiakkerosát, kinyitották a kaput, a kapu kinyílt, mert már ez a szokása, — bent voltam a palotában. Lent a szolgák már öregek és annyi sok a hercegnő, hogy azt hitték, azok egyike vagyok. Borzasztóan tévedtek, tudom, jaj nekik, de talán... A lépcsőn olyan gyorsan és egyenesen jöttem fel, hogy nem mert senkisé meg szólni. Csak a szalón előtt szólni meg egy buldoggarcú ember, asszony vagy férfi, nem is tudom, kezem egy intésével elparancsol-

tam az útból, azt mondtam, dolgom van itt és most itt vagyok!

ANYAHERCEGNŐ. Miért jött és mit akar?

ANNA. Megtudtam, hogy a főmagasságú hercegnő megérkezett, Ágost is mindég ettől félt. Tudtam, hogy ítélkezni fog fölöttem és nem akartam, hogy nálam nélkül, mielőtt engem meghallgatna, ítéljen. Itt vagyok, tessék ítélkezni.

ANYAHERCEGNŐ. Mondjon el tehát ön is mindent.

ÁGOST. Nagymama, szabad eltávoznom? Reám talán szükség sincs e vallomásnál.

ANYAHERCEGNŐ. A legnagyobb szükség. Hanem a lányok... *(Sophiera és Isabellre néz, de lányához, a hercegnőhöz beszél.)* Te pedig, ha a kávédat iszod, a jó Istenről is megfeledekezel. A lányod és a fiad jövődöbelije egy levegőt szívnak ezzel. Amióta ez a ház fölszenteltetett, ilyen nem történt. *(Az udvarmesterhez.)* Lehet ezt helyrehozni és mivel?

UDVARMESTER. Lehet. Penitenciával.

ISABELL. *(Sok pukkedlival sebesen el.)*

SOPHIE. *(Aki a legnagyobb kíváncsisággal nézte Annát, közeledik hozzá, hirtelen*

hozzászalad, csodálkozva nézi, aztán hirtelen kezet fognak. A két fiatal lány nagy rokonszenvvel néz egymás szemébe, annyi mondanivalójuk lenne egymásnak. A hercegisasszony villámgyorsan el.)

ANYAHERCEGNŐ. Sok penitencia. Térdepelés és böjt. Majd én elbánok veletek. (Annához.) Most önnel! (Ijesztően ridegen, rá se nézve Annára.) Tehát ön mit akar?

ANNA. (Rendkívül szívélyesen, de a világért se könyörögve.) Meg akarom kérni a fenséges asszonyt, engedje meg, hogy az Agost engem elvegyen. És ne haragudjék rám, hogy nem születtem önök közé. Ez véletlen, merő véletlen.

HERCEG. Ez sok, ez több mint valami.

HERCEGNŐ. Anyám, ezt te tűröd, nem ismerek rád.

ÁGOST. Ha ezt Pétervárott megtudják. A lapok.

ANYAHERCEGNŐ. Hagyjátok csak, ő beszéljen. Mi most tűrünk, a végén ő. És még mit akar?

ANNA. A családunk régi és ha nem régi, minden család egyformán régi. Mi is urak vagyunk. Az urasság belül van. És kívülré

csak festeni lehet... Nem készültem erre a vizitre és megbocsássanak, ha egy kisé össze-vissza beszélek. Amennyire tudom, sajnálom is, hogy nem sokágú koronával születtem. De az egyik így, — a másik úgy. Az egyik becsülettel, a másik koronával. (Egyszerre emelt hangon.) Nem engedem és nem tűröm, hogy maguk, akiknek mindentük van, az én becsületemet, a családom becsületét is elvegyék!

ANYAHERCEGNŐ. Ez a nő bolond, de resonábilisan az. Ne szóljon közbe senki. Folytassa.

ANNA. Szépen kérem, legyen fenséged hozzám fenséges. Én tudom megbecsülni és ha kell, nem szívesen, de tudom reprezentálni az unokáját. Tudom, ha kell. És embert csinálok ebből az úrból. Nem fog vizes pohárból cognacot inni, részegen kártyázni, csak kutyát idomítani, csak vadat ölni, csak herceg lenni. Férfi lesz — és ember, (Nekibátorodva.) gyermekeink lesznek. Épek, erősszívűek és kezűek, merik kitárni és megfogni a másét... Benne lesznek a gyűrűben, amikor minden kéz összefog...

HERCEG. Fantáziál.

ANYAHERCEGNŐ. Csak hadd fantáziáljon. És milyen csalókkal fantáziálta ki mind ezeket?

ANNA. A sors, a vak — de az elküldött sors hozta unokáját az utamba. Talán jobb lett volna, ha a magam fajtája, magamhoz való... De én hiszek a predestinációban, protestáns vagyok.

HERCEGNŐ. Még ez is, protestáns! (*Nagy mozgás.*)

ANYAHERCEGNŐ. És most én beszélek. Ágost mond meg e nőnek ezt: Inkább halva lássalak téged, ivadék nélkül én tegyelek le a sírba, mintsem, hogy neked és családunknak egy méltatlanhoz köze legyen!

ANNA. A halál, a másé, főként öregeknek, olyan könnyű és a hercegasszony annyit látott, annyi ivadékát temette el. Értem, ha ilyen erős a szíve, mint az ősa kérge. De mi fiatalok vagyunk!

ÁGOST. (*Rendkívül izgatottan.*) Azok vagyunk. Azok vagyunk!

ANYAHERCEGNŐ. (*A herceghez.*) Es mind ehhez neked egy szavad nincs?

HERCEG. Ha ezt a világ...

ANYAHERCEGNŐ. (*Leinti, hogy ne beszéljen.*) És neki az nem elég, hogy Ágost herceg a szeretője, ő nem érzi magát megtisztelve?

ANNA. Én nem vagyok a szeretője, nem vagyok megtisztelve, nem vagyok. Ő tudja, és én tudom. Más mindenki azt hiszi. Mit bánom én a mást. Az apám, az anyám, az öcsém...

HERCEGNŐ. Mit hivatkozik ezekre, még rájuk hivatkozik.

ANYAHERCEGNŐ. (*Papírlapot vesz elő.*) Birtokot vett nekik!

ANNA. A birtokot megvettem. A szájamtól spóroltam el. És ami a nőnek még több, a ruhámból. Az ékszereket, a gyöngyöt, amit kaptam, hogy szeretem pedig az igazgyöngyöt... eladtam. Ugy vásároltam vissza a birtokunkat, a mienket.

ANYAHERCEGNŐ. És a nemes magyar úri-család most ezen a birtokon elégedetten és boldogan él.

ANNA. Nem élnek ott.

ANYAHERCEGNŐ. Eh, mire való ez a sok beszéd. Hagyjatok magamra a kisasszonnyal.

HERCEG. Csak föl ne izgasd magad.

ÁGOST. Nagymama, talán én, én is . . .
(*Mind el.*)

ANYAHERCEGNŐ. (*Int a fejével, hogy elmenjenek. Fönláll, leül közel Annához. Rá se néz. Szárazon.*) Mennyiért?

ANNA. (*Csudálkozva, nyitott ajakkal nézi. Nem felel.*)

ANYAHERCEGNŐ. (*Ingerülten.*) Mibe kerül, menyibe?

ANNA. Mi?

ANYAHERCEGNŐ. Mit affektál a kisasszony? Mennyi pénzbe kerül ez a dolog?

ANNA. Vagy úgy, mennyi pénzbe. Értem, hercegasszony.

ANYAHERCEGNŐ. Mi csak értjük egymást, kisasszony.

ANNA. Tíz, húsz, pár ezer pengőforint, egy millió . . . pénzért mindent! Ez az előkelőség elve. A nagy bankároké és a kis királyoké, ugyanegy. Most egy leánytól akarja megvenni az unokáját. Nem, oh erre nem elég gazdagok. Nem vagyok kapható. Erre nem elég gazdagok.

ANYAHERCEGNŐ. Jó, jó, nem kell azért mindjárt neheztelni. Beismerem, hogy a herceg önnek jól áll (*erősen nézi*) és kez-

dem érteni az unokámat . . . Én Friderika Feodorovna mondom, és jótállok érte, hogy olyan szerepet játszik a társaságban, amilyent köznemes nő soha még. Ha én egyszer megindulok és betörök a legúribb társaságba, olyan helyet juttatok önnek ott . . . Férjhez mehet a legelőkelőbb emberhez. Csak az én fajtámhoz, az én unokámhoz, ahhoz nem. Azután, azt tesznek, amit akarnak. Legyen okos, maga okos.

ANNA. Nem vagyok az. Különben nem hallgatnám, hogy a hercegasszony sértést sértésre halmoz. Nem vagyok a fia szeretője, s nem leszek az. A menyasszonya vagyok és a felesége leszek, ha ez az ódon ház összeomlik is felettük és mindannyukat maga alá is temeti.

ANYAHERCEGNŐ. Tehát fenyeget, még fenyeget is. Kisleányom, tudja, hogy nekünk, nekem, vannak eszközeink, összeköttetéseink . . .

ANNA. Tudom. A rendőrség, esetleg a bíróság is. Fölbérelt emberek, zsványok, akiket bizalmasaikká fogadnak. Sőt, én is olvasok újságot — jórészt szennyesek —

de hosszú a nap — és tudom, hogy és mi mindent vásárolnak. Mindent, ami csak eladó!

ANYAHERCEGNŐ. Tehát mennyi? Úgy látszik nagyon is drága a dolog. De én a legmagasabb árig is elmegyek. Az összeget, az összeget! *(Restell számot mondani.)* Nincs önnek apja, akivel én, vagy a jogtanácsosom tárgyalhatna?

ANNA. Az apám? *(Föláll.)* Méltóztatott velem végezni, mert én végeztem.

ANYAHERCEGNŐ. Csak egy pillanatra még. Egy öregasszony kéri önt. Még csak egy szót.

ANNA. Parancsoljon, hercegasszony.

ANYAHERCEGNŐ. Az a kis írás. Az az arcátlan kötelezvény, ha azt, önnek mit ér, ha azt megvehetném.

ANNA. Az írás. Az eredetije itt van.

ANYAHERCEGNŐ. *(Mohón.)* Hol?

ANNA. *(Keblére mutat.)* Itt. *(Kiveszi, nézi.)*

ANYAHERCEGNŐ. *(Föltápszkodik. Olyan mozdulatot tesz, mintha ki akarná ragadni az Anna kezéből.)*

ANNA. *(Hátrál.)*

ANYAHERCEGNŐ. Egy igen előkelő nő mon-

dásai között olvastam, hogy nincsen olyan nő, ha császárné, ha szolgáló, aki nem kapható. Csak az ár teszi, az különbözik. Jól van. Ön kisasszony az egyetlen, aki meg nem közelíthető. Legyen. De mily nagy az az összeg, amin ez a kis írás...

ANNA. Tessék. Tessék — ingyen, örökbe. Tessék, tegyék be a családi archivumukba! *(Odanyújtja.)*

ANYAHERCEGNŐ. *(Elveszi. Reszkető kezében tartja.)*

ANNA. *(Kikapja a hercegasszony kezéből.)* Nem is főméltóságodnak, hanem a szélnek, a semminek. Ime! *(Fogja az írást és összevissza tépi, a levegőbe fújja.)* Nincs szükségem írásra, az unokája becsületes ember. Szeret engem és én is megszerettem őt. Megígérte, megígértem, és az fog történni, amit én akarok! Elbocsájt?

ANYAHERCEGNŐ. El. Mostmár el. *(Csenget.)*
(Bejön a társaság, az előbbiektől.)

ANYAHERCEGNŐ. Mi rendben vagyunk!

ÁGOST. Oh, igazán? Hogyan?!

ANNA. Rendben. Végeztünk. És most vagy velem jön, vagy soha többé nem

lát. De nem úgy, hogy ne legyek, nem úgy!

ANYAHERCEGNŐ. Itt maradsz!

ANNA. Választ köztük és köztem. Ha úgy akarja, marad a családjánál, akik engem gyűlölnék és akiket én tisztetek.

ANYAHERCEGNŐ. Szép tisztelet.

ANNA. Amilyen szép gyűlölet föméltóságtoké.

ANYAHERCEGNŐ. A herceg a lakosztályába megy s ott várja be parancsaimat. És lelki gyakorlatokat végez.

UDVARMESTER. *(Fölpattan a székéről és ceremóniás bókkal int Ágostnak, hogy gyerünk.)*

ÁGOST. *(Fölláll. Tanácstalan.)*

ANYAHERCEGNŐ. *(Fölláll. Támogatni akarják, nem engedi.)*

ANNA. Én nem bánom, maradjon a családjában, akikhez méltó, de ha most egyedül hagy innen elmenni: ez életben soha egy levegőt nem lélezkiz velem. Erre én esküszöm, Eöz Anna, ivadéka kálvinista prédikátoroknak, akik máglyán haltak meg Jézus szerelméért és a maguk kemény fejéért.

UDVARMESTER. A régi szép idők. Ez az, ez az, a máglya.

ANNA. Az, az, a máglya.

ANYAHERCEGNŐ. Elég!

ANNA. Velem jön.

ANYAHERCEGNŐ. Itt maradsz.

ÁGOST. Én nem tudom, a nagymama parancsa, itt maradok... elmegyek.

ANYAHERCEGNŐ. *(Vérfagyilaló ridegséggel.)* Erigy!

ÁGOST. Itt maradok. *(Annához.)* Én nem tudok ellene, amit ő akar... Nincs bátorságom. Fizikai képességem.

ANNA. Maradjon! Isten áldja! Maradjon itt, a becsületszavával. És az összes becsületükkel, rangjukkal és degeneráltságukkal. *(Egyszerre szenvedélyesen.)* Csalás és árulás, amit ön elkövetett és én megvetem önt, aki, amikor kiöltözködik, öfelsége tiszt ruháját viseli, pedig nem más, mint egy aranypaszományos kereskedősegéd!

ANYAHERCEGNŐ. És itt nem történik semmi, senki nem... A szolgaszemélyzet távoítsa el e némbert?

ANNA. Majd magam, úgy ahogy jöttem. *(Nagyon gögös. Majd nagyon alázatos.)*

Mély pukkedlivel.) Bocsánatot kell kérnem, hogy ide hívatlanul beléptem és köszönöm vendégszeretetüket. És ha az etikettet valamiben megsértettem, szolgáljon mentességemül, hogy én másban születtem és nem vagyok spanyol infánsnő... csak egy... szerető.

ANYAHERCEGNŐ. Főudvarmester, kísérje ki a madmazellt.

ANNA. *(Elháritva magától. Most már fokozhatatlan majesztással.)* Én, egyedül.

(A lakájok ajtót nyitnak, megy előre. Amíg megy, a szalon hangtalan és sóbálvánnyá meredt. Az anyahercegnő szuggerálja Ágostot, aki mereven néz Anna után. Megmozdul. A nagyanyja megfogja a kezét.)

ÁGOST. *(Egyszerre kivonja a kezét.)* Nagymama, én nem tudok, nekem muszáj, ne haragudjon rám, ítéljenek el, én utána, — vele megyek.

(Anna ezalatt a legutolsó ajtóhoz, helyesebben függönyhöz ért, amikor az kitérül előtte, pontosan ebben a momentumban fölpattan Ágost és utána megy.)

(A függöny gyorsan le.)

NEGYEDIK FELVONÁS.

(Eöz Anna hálószobája. Nem pompás, de izléses és szigorúan előkelő. Épített ágy, két lépcsőn, oldalt a színpad baloldalán. Nagy ajtó a szin közepén. Kisebb egyszárnyú ajtó jobbról. Tél, későn délután.)

ANNA. *(Sötét prémben állig burkolva fekszik a chaiselongueon.)* Nem vagyok itthon senkinek.

BORIS. Igenis, nem tetszik itthon lenni. *(Boris már egészen kivetkőzött a paraszti mivoltából, olyan, mint egy előkelő komorna, csak a keze vörös — a beszéde azonban régi, csak valamivel halkabb.)*

ANNA. Mit hazudsz, mit hazudunk, itthon vagyok, de nem akarok senkivel szóba állani.

BORIS. Senkivel? És ha gyön a szentem?

ANNA. Neked is mindenki szent, mégis csak cseléd vagy. Mindenki cseléd! A fejem fáj, Boris. Ez is új dolog.

BORIS. Mert mindég a fejével teccik dolgozni. A kéz való a dologra. (*Mutatja.*) Nekem sose fáj. A férfi gondoskodják, az törje, míg meg nem sántul.

ANNA. Elmehetsz. (*Befordul a fal felé.*) Tegnap, mikor az operában voltam, nem kerestek?

BORIS. A herceg nem volt itt. Egy hete nem volt itt a berceg. Hol sétifikál az a herceg? Ha én a kisasszony lennék, hátra kötném a sarkát, hátra én!

ANNA. Ostoba vagy, Boris.

BORIS. Nem Boris, hanem Borbára! Mindég el teccik felejteni a nevemet. Igaz, hogy sokszor magam is elfelejtem. Pedig benne van az imádságos könyvbe is. A képe is. Izé van a feje körül. (*Fölnevet. Letelepszik az Anna lába elé.*) A herceg méltóságos úr ma biztosan el fog jönni.

ANNA. (*Felül.*) Honnan gondolod?

BORIS. Onnan, hogy a szentem hol gyön, hol megy. Ha elmegy, mindég visszagyön.

A férfi olyan, olyan mint a holdvilág. Hol megtelik, hol elfogyik. De meg-meg eccerre olyan széles és sárga lesz az ábrázata.

ANNA. Nem telefonált?

BORIS. Aztat biztosan megcselekedte. Csengett-csengett, de mennél jobban kijabáltam, antul kevésbbé értettem.

ANNA. Már csak rajtad tudok nevetni. Rajtad se tudok.

BORIS. Az a (*kezevel mimel*) az udvarmestere, vagy mi az ördög, az itt ödöng, a cselédséget faggati: mikor volt, hol volt, itt volt, nem volt? Mind bolonddá tartjuk. Az inas úr azonfölül még a pénzét is elveszi.

ANNA. (*Maga elé.*) Még mindig kémkednek, még mindig nem nyugodnak bele.

BORIS. Hát elment vadászni. Egy ilyen fiatal hercegnek vadászni kell. Ha bög a szarvas, megbolondul. A szarvas is, a férfi is. Ez a velág és ennyi az egész. Szoptattam én erdészéknél is, de hogy szoptattam!

INAS. (*Az oldalajtón.*) A főmagasságú herceg idetelefontatott, hogy teára idejön, mert este utazik.

ANNA. *(Kibontja magát a plaidpólyából. De nem mohón. Int a fejével az inasnak, hogy elmehet.)*

BORIS. No lássa, no lássa, tettecik látni?

ANNA. *(Föláll. Fölcsavarja a villanyt. Az álló tükör előtt nyújtózkodik.)* Ma szép akarok lenni, föl fogsz öltöztetni.

BORIS. Minek öltöztetnyi? Olyan szép tetszik lenni, mint a napsütés, de nem itt, odahaza; minek a napvilágot — napvilágon — felöltöztetnyi?

ANNA. *(Mintha magának mondaná.)* Nekem úgy tetszik, ha a tükörbe nézem magam, nem vagyok olyan, amilyen voltam . . . *(A nyelvét kinyújtja.)* A fejem fáj, itt maradok, nem kell ruha. *(Hirtelen önérzettel elfordul a tükörtől.)* Nem. Egy másik cipőt és harisnyát fogsz adni, ennyi az egész. Gyer. *(Leül.)*

BORIS. *(Hozza a cipőt, a harisnyát. Amíg a fekete selyemharisnyát lehúzza és a másikat fel, nagyon szaporán beszél.)* De milyen hideg a drága kis szentem lába. A lábom. A lábom. A lábom. *(Háromszor megcsókolja.)* Majd a Boris, de nem az a hajrá, hopp Borbára, a vén ráncos képénél meg-

melegíti . . . A legény olyan mint a holdvilág. Nem olyan, olyan mint az istennek a barma, gyön legelni a pástra, aztán, aztán jóllakik, alszik, kérődzik, elődöng. De nem kell attúl tartani, hogy vissza nem gyön, ha megéhezik. Ha herceglegény, ha kanászlegény.

ANNA. Szemtelen lettél, Boris.

BORIS. Mért tetszett írni megtanítani. Azóta van. *(Szünet.)* Írtam ám haza.

ANNA. Vesztemre tanítottalak meg. Mit írtál?

BORIS. Hogy meglesz. Mán meglesz a lakzi. *(Kémkedve néz föl. Feleletet nem kap.)* Visszafeleltek. Má nem haragszanak. Fel is gyönnenek. *(Felkel a földről.)* Itt is vannak. Nem mertem megmondani, nehogy meg tessék lepödni.

ANNA. Az anyám?

BORIS. Azok bizony. Ide la. *(Kinyitja az ajtót.)* Itt a tekintetes asszony! Itt van la, a menyasszony! *(Kiszalad.)*

EÖZNE. *(Fön.)*

ANNA. *(Fölugrik, néma, hosszú ölelkezés, egy pillanatnyi csönd, leülnek egymás mellé, megfogják az egymás kezét.)*

EÖZNÉ. Nem jól vagy, hogy itt...?
(*A hálószobára mutat.*)

ANNA. Én, a legjobban, a legboldogabban, az a bolond Boris. — Lusta vagyok és olyan nagy, olyan szép az élet itt. Aztán életem olyan szép és nagy, nagy lett!
(*Panaszos, szinte gyerekes hangon.*) Mért nem jöttél olyan soká? Mért nem jöttél föl, magamra hagytál egészen. Vannak napok, még nekem is voltak, amikor egészen egyedül voltam; egymagam. Olyan súlyos magának az ember, alig tudja elbírní.

EÖZNÉ. Nem mondtad, nem írtad. Nem is lehetett. Apáddal annyi baj volt. Nyakas, elfogult, nem lehet kapacitálni. Tudod, hogy amikor a birtokunkat megvetted, nem akarta a várost otthagyni, amíg urát nem adjuk, hogy ki, mért és hogy vette vissza. Kitaláltam, hogy örököltünk.

ANNA. Igaz is, mért mindig a gyerek a szülő után, és mért nem a gyerek után a szülő. Tudom, milyen nehezen csaltátok le és hónapokon át még veled is szakított, a csöszünknel lakott, cselédkenyéren élt.

EÖZNÉ. Egészen megvadult. Megtudott valamit, hogy te és a fenség... falun is

vannak jó emberek... Gratuláltak neki. Sértő leveleket írt a főmagasságúnak, a postás kisasszony alig győzte eltépni. Egy éjszaka engem megrohant, hogy megöl engem, téged, téged, akit... El akart ide jönni, a vasútnál fogtuk el, szerencse, hogy pénze nem volt. Akkor kapta a levelet tőled és a főmagasságutól, hogy csak a mennyasszonya vagy és nem a...

ANNA. (*Szárazon.*) A szeretője!

EÖZNÉ. És hogy a szükséges formások után törvényes hitvesévé tesz. Levél embert még olyan boldoggá nem tett. Szelid és jó, mint régen. Az egészsége egyszerre jobbra fordult. Bejár a faluba, a kaszinóba, emelt fővel jár és...

ANNA. És újra politizál? Szegény apa, kedves jó apám! Csakhogy egészséges, együtt van és emelt fővel járhat újra.
(*Emelkedett hangon.*) És én is... (*Egyszerre halkán, maga elé meredő szemmel.*) Én elzülöttem! (*Szenvedélyesen az anyja ölébe fúrja a fejét. Zokogva hevesen, hangosan.*) Elzülöttem.

EÖZNÉ. (*Simogatja a fejét, a kezét csókolja.*) Anna, leányom, mit fogsz

magadra. Te vagy az, aki soha . . . Az egyetlen, aki nem. Es na akármilyen történet volna veled, tudd meg, hogy én mindég azt helyeslem, amit tettél. *(Szünet.)* Mit tettél?

ANNA. *(Fölemelkedik. Halkan.)* Odaadtam magamat neki. *(Föláll, rémülten néz maga elé.)* Azon az estén volt, amikor eljött velem, otthagya a családját, szakított az apjával, az anyjával, a menyasszonyával, még a nagymamájával is, eljött hozzám, a mellemhez bújott, mint egy beteg gyerek, fölémből emelkedett, mint egy nagyerejű férfi, aki ezeréves köteleket szakított össze, egy pillanat alatt. Az egyik kezével könyörgött, a másik kezével akart. Esküdött. Az eskü alatt térdepelt, mint az oltár előtt, a lázas szája egy csókért könyörgött és én ezret adtam neki. Elöntött, mint az ár a vágyakozás, hogy fölál-dozzam magam érette és neki. Leszakítottam magamról az estélyi ruhámat és kiszakadt az eszemből, a szívemből, még az emléke is annak, hogy soha a családukban még nem volt leány, akihez az uralom közeledhetett volna, mielőtt az uralom lett volna. Azon az éjjelen — szerető lettem!

EÖZNÉ. Asszonyok, mind szegények és csak szeretők vagyunk, mások nem is lehetünk.

ANNA. *(Magához tér. Újra apodiktikusan.)* Én nem. Én nem akarok az lenni. Én tudom, mi a kötelességem ti irántatok és magam iránt. Elfeledkeztem — visszaemlékszem. Minden rendben lesz. És most megint beszélhetünk egymással, mint asszony az asszonnyal. *(Mellé ül.)* Tudod-e, hogy igazán szeret engem és én is őt. Alapjában véve derék ember, rossz szokásokkal. A család az oka. Tudod, mama, a család. Az minden. Ha néha eltávolodik tőlem, a család rángatja el. Ide, magától jön vissza. Tudod, hogy meg akarták fosztani a rangjától. Tessék, mondta. Én lemondok! Neki nem kell belőlük semmi. Egy éjszaka meg is írta . . . Csudálatos, hogy a férfiak éjszaka, mama, milyen mások! De most nappal van, minden világos. Mára ígerte. Most várom. Az a megbeszélésünk, hogy elmegyünk a közjegyzőhöz, a hatóságnál minden, csaknem minden kész, egy pár napig még itthon, aztán együtt a birtokra, újra látom, újra a mienk! *(A nekihevese-*

dést egyszerre elvágja. Figyel.) Csengettek? Telefon. Kint?

EÖZNÉ. A füled cseng. Jó hírt hallasz. Tőlem is egyet. Az apád van kint. Nem lehetett otthon hagyni. Egyszerre rájött a vágy, hogy lásson. Nem mertem behozni. A Boris hazudozik neki kint. Féltetek az izgalomtól. Most?

ANNA. (*Elgondolkozva.*) Most. — Eh, nekem mindegy, nincs senkim, csak ti. Gyer, vigyél hozzá. (*Kopogtatás hallatszik.*)

EÖZNÉ. Ő türelmetlenkedett. Vigyázz. Ő gyön.

AZ ÖREG EÖZ. (*Botra támaszkodva, de kemény lépésekkel jön előre. Most már nem fakó, napbarnította az arca. Téli ruha van rajta, úgy van, ahogy a vasúttól jöttek. Egy pillanatig nézik egymást.*)

ANNA. (*Megáll az apja előtt. Kissé szégyenlősen.*)

EÖZ. (*Szigorúan.*) Gyere ide! (*Megfogja a leánya fejét, a szemébe néz.*) A régi vagy, az én lányom vagy. Csókolj meg.

ANNA. (*Kezét és ajkát megcsókolja.*)

EÖZ. A lábam egyszeriben megjavult.

EÖZNÉ. Menni tud.

ANNA. Az öcsém írt. Hízott tíz kilót.

EÖZNÉ. Meggyógyult.

EÖZ. Itáliába.

ANNA. Csak haza ne jöjjön most, télben!

EÖZ. Annak írhatasz, hazajött. Anyja, mikor is érkezik?

EÖZNÉ. Egy félóra mulva. Kimegyünk elé a vasútra.

ANNA. Ki. Hogyne. Mind. (*Nagy zavarban a főajtó felé, ahonnan lépteket hall.*) Ámbár én, rossz napom van, nem tudom megszokni ezt, ezt a várost.

EÖZ. Úgy-e? Nincs más, csak a falu. Gyertek oda. (*Szigorúan.*) Aztán mikor lesz meg? Nem szeretem a hosszú mátkaságot.

ANNA. (*Szórakozottan.*) Igen, hamarjában, nemsokára.

EÖZNÉ. Mit sietteti? Apja, maguk férfiak nem is tudják, hogy a nőnek mennyi minden baja van addig, stafiring... Rendben van?

ANNA. Igen, mama, rendben van, a stafiring rendben van, minden rendben

van, semmi baj. És ti? Nem is beszéltek magatokról. Apa, apa, apám. *(Az apja ölébe ül. Becézi.)* Megint az öledbe ülhetek, — mint kislány koromban. Öreg nyakas zsarnokom. Hát nálatok rendben van-e minden? Lencsét vessetek. A virágát is szeretem. A szeme meg jó és szép lesz tőle az ember. Az idén már ti szántotok, jövőre mi aratunk. Úgy-e mondtam, megmondtam. A cselédházat zsidelyezni kell, olyan volt már, mint a rühes macska. A legszebb palota! És mit csinál Tom, az öreg Tamás? Igaz hogy lesülyedt és a falusi komondorokkal barátkozik? Miért van az, apa, hogy a végén mindenkinek kihull a foga. Én komolyan viszek a Tomnak fogat, aranyfogat. Van-e ispánod, hajtasz-e magad? Megint hajtasz. Viszek neked két pejt. És lent is vessetek, a legszebb kék a virágja és hús a vászna. Milyen jó hús. *(A középső ajtóban fordul a kulcs.)*

EÖZNÉ. Valaki jön. Talán mi most alkalmatlanok is vagyunk.

ÖREG EÖZ. Valaki? Ide? Hogy mer?

ANNA. Óh dehogy... Az inasok vala-

hova elcsavarogtak. *(Zavart, hirtelen nyugodt lesz.)*

ÁGOST. *(Rossz kedvvel néz körül.)*
Áh, rossz időben... Vendégek. *(Megismeri az öregeket.)* Családi tanács?

ANNA. Anya, Ágost herceg! Emlékszel rá?

ÁGOST. *(Tettetett nagy meghajlással.)*
Volt szerencsém.

ANNA. És az apámnak is.

ÁGOST. *(Színtén mély meghajlással, kezét nem nyújt.)*

EÖZ. *(Föláll. Szertartásosan.)* Formailag nem volt helyes, ezt meg kell önnek mondanom. De ön mindent jóvátett, ami jóvátethető. *(Kezét nyújt.)*

ÁGOST. *(Vállalja, de hidegen.)*

EÖZ. *(Tovább rázza a kezét.)* És meg kell önnek mondanom, hogy volt idő, amikor kardom élire akartam állítani önt. Bocsánatot kérő levele és becsületes fogadalma idejében érkezett. Köszönöm önnek. *(Elengedi Ágost kezét, aki azt nézi, hogy lehetne innen elszelelni. Az öreg utána megy és megint a kezét nyújtja.)*

ÁGOST. (*Kényszeredetten, de mégis csak kezét ad.*)

EÖZ. Mi magyarok vagyunk, de tudunk németül: Nichts. Ungut!

(*Kínos csend. Anna az anyja ölébe ül, az apját cirógatja. Ágost a gallérjával küzködik, az egyik cigarettát a másikon gyújtja meg. Egy gyötrelmes pillanatban áll meg az oldalsó ajtóban Boris, int Annának, aki nem akarja észrevenni.*)

BORIS. Tekintetes úr, tekintetes asszony, itt a fuvar a vasúthoz. El teccenek késni.

EÖZNE. El ne késsünk!

EÖZ. Gyerünk is. Te is jössz? Ti is jöttök?

ANNA. Én nem mehetek, apa, így vagyok. (*Mutatja a slafrokját.*) Megyek utánatok a hotelbe.

EÖZNE. (*Aki előre ment.*) Ungarische Krone.

EÖZ. (*Büszkén.*) Ungarische Krone! (*Megint kezét, sőt szalutál.*)

ÁGOST. Micsoda családi jelenetek ezek? Nekem ezekhez az emberekhez semmi közöm.

ANNA. Nekem ezek apám, anyám, öcsém. Ezek én. Énhozzám csak van köze?

ÁGOST. No igen ... igen (*Közömbösen*) hogyne. A cselédje is mindég bent. Szaga van. Szeretem ezt a szagot vadászaton, a hálószobámban nem.

ANNA. Véletlenül történt, hogy ide bejött valaki.

ÁGOST. Egyáltalán mit akarnak itt? Megvan a birtokuk. A birtok. Az ősi gazdaság, amit maga visszaszerzett. Amit én nekik, az én pénzemen, visszavettem. A maga álma volt, de az én pénzem volt. Az álma megvan, a fantázia.

ANNA. Köszönöm magának, Ágost. (*Kezét nyújt.*)

ÁGOST. (*Kezét ad, nem néz rá, olvas.*)

ANNA. Most már megnyugodtak. Apa is, főképp mióta maga azt a kedves, igazán kedves levelet írta neki. Emlékszik arra az éjszakára?

ÁGOST. Ahá!

ANNA. Apa most vár. Bizik és vár, még a lába is megjavult azóta.

ÁGOST. Lehet. A polgári embereknek és a honorácioroknak a pénz a lábukra megy. Megsántulnak, ha nincs, ugrálnak, ha van.

ANNA. (*Kényszeredetten nevet.*)

ÁGOST. Nekünk a pénz semmi, nem imádjuk. Van. Nekem most rapid fogy. Tudja, hogy maga nem olcsó kislány?

ANNA. Sokat költök? Nem fogom tenni többet. Nem tudom látni, amikor másnak semmi sem legyen, mikor nekünk van. Sok. Könnyelmű nő vagyok, megérdemelem, hogy kikaptam.

ÁGOST. (*Lóversenyprogramokat olvas, hasonlít össze, számít.*) Fedóra 10 kilót ad Ignácnak, Ignác azonban Darázderekun keresztül fogja Inamot. (*Egyszerre hevesen.*) Tudja, hogy maga nekem egyszerűen rossz kabala? Amióta magával együtt vagyok, egy becsületes versenyt nem nyerek. Egy becsstelent még kevésbé. A kártyán vesztek. Kirabolt Pál herceg, még megértem. A Robida-Rivva olasz, természetes, tud valamit. De a magyar úr is nyert tőlem és ez már rendkívüli. Pechem van. Pechem van magával. Vagy valaki nagyon szeret.

ANNA. Én küzködtem magával. Volt idő, amikor gyűlöltem, mint csak egy rossz gyereket lehet. Megszoktam és aztán megszerettem, mint egy gyereket és mint egy férfit.

ÁGOST. Ahá!

ANNA. (*Szenvedélyesen a mellére borul.*) Bocsáss meg nekem, bocsáss meg nekem.

ÁGOST. (*Kivonja magát Anna karjaiból, ellöki.*) Mi az, mi az, megcsaltál? Ezt vártam, valóban ezt vártam.

ANNA. (*Mosolyogva.*) Én, csálni? Jobban együtt vagyok vele, mint magammal. Soha sem hittem, hogy így lehet. Egészen a tied vagyok. Nem tudja azt egy férfi, te se tudhatod, mi az egy lánynak, amikor odaadja magát. Örök fogadalom van a fájdalmában. Olyan könnyű hűnek lennie, még hogyan lehessen magához hűtlen?

ÁGOST. (*Megint visszaül a helyére.*) Jó, jó! Már azt hittem, hallok valamit. És mi az a bocsánat?

ANNA. Nagyon kérem, ne haragudjék rám. Az egész életemmel, testemmel, a lelkemmel fogok megfizetni érte, pedig az valami.

ÁGOST. Fizetni, fizetni, zahlen. Csak pagè, pagare. No, mi az? Mi?

ANNA. Megértem, hogy ideges. Belátom, hogy nem könnyű dolog elválni egy családtól, amiben született. Letenni egy fényes

nevet, vállalni egy szürke mást. Targyalni eszes és kegyetlen lényekkel. Jogügyi igazgatókkal, közjegyzőkkel. Választott már nevet?

ÁGOST. Maga hallucinál, kedvesem. Elválni a családomtól! Az ember beszél. Az ember ír. Mindent összebeszél, összeír. Ha rájön a láz, ha önkívületben van.

ANNA. Ha rájön a láz, ha önkívületben...

ÁGOST. Eszemágában sincs elszakadni a családomtól. Majd? Hogy? Nem is lehet, nem is tudok! A nagymama nekem megbocsájtott.

ANNA. A nagymama? Úgy?...

ÁGOST. Milyen kedves volt a nagymama. Az ölébe vett, mint egy gyereket, megcsókolt. Együtt vagyunk, rendben vagyunk. Sőt a holnapi szent estét vele is töltöm falun. (*Megnézi az óráját.*) Sőt értem is jön — nem a nagy batáron — autón, a nagymama.

ANNA. Érette jön a nagymama! (*Egyszerre változó hangon.*) És amit maga nekem ígért?

ÁGOST. (*Feláll.*) Egy úr ígér. Ha meg-

teheti, meg is tartja. Lehetetlent ha megígér, nem is illik tőle elfogadni. De maguk azt teszik. Előszertettel cselekszik. Le akarnak húzni bennünket magukhoz. Pedig mennyivel becsületesebb volna, ha szépen lent maradnának. Klein Ágoston. Még a nevemet, csak azt. Sttal Ágoston, Brandt Ágoston. Miket is ajánlott . . . fuj, fuj, azon az ominózus éjjelen.

ANNA. Amelyen megesküdtött, hogy családja ellenzésével nem törődik. Ha akadályozzák, új, becsületes nevet vesz föl. Magának csinál nevet. Ujjongott örömeiben — és úgy vezet oltár elé. Nem oltár, csak polgárit, egy rendes hivatalnokit akart. Csak civiltörvényt, aki nevünket egymás mellé bejegyezze. És eltünjünk Svájcba, vagy az ősi birtokunkra és ketten csak egymásért, egyek. Azon az éjszakán, amikor a magáé lettem, megesküdtött...

ÁGOST. Rég feloldtam magamat alóla.

ANNA. Az apámnak nem ezt írta? Megírta...

ÁGOST. Azokban a hetekben... hogy is hívják ezeket?... Egy beteg öreg embert csak regardirozni kell.

ANNA. És semmi sem igaz? Semmi se igaz? Mindent hazudott, hazudott?

ÁGOST. Én? Semmit! Csak túloztam. Hanem néha itt fogok aludni magánál. Ha ráérek. Most nem érek rá.

ANNA. Mondja, hogy, hogy mindaz, amit itt . . . Csak kínozni akar. Csak ki akarja élvezni, hogy fölém került, mert, mert a legerősebb nő is gyengébb, mint a leghitványabb férfi, ha egyszer már . . . Mondja, hogy hazudott.

ÁGOST. Becsületemre mondom, hogy most igazat mondtam! *(Fölkáll, készülődik.)*

ANNA. Maradjon itt. Maradjon velem. Egyedül hagy most itt?

ÁGOST. Egy csók kell? Ha csak az kell . . . Tessék! *(Cuppant az Anna száján.)*

ANNA. *(Nem engedi el, erősen, lázasan csókolja.)*

ÁGOST. Na, eressen el, elég volt!

ANNA. *(Hátrál.)* Elég volt? *(Kimeresztett szemmel csodálkozva néz.)* Nem szeret többé, nem szeret?

ÁGOST. Na, na, végre is mindennek a

végén vége van. Egy öreg viszony a végtelenbe nem húzódnak.

ANNA. *(Csodálkozva, mintha önmagának szólna.)* Viszony? . . . A végtelenbe? . . .

ÁGOST. *(Szinte gyerekesen.)* Aztán mit gondol maga, nekem sok dolgom van. Nekem két lovat kell belovagolnom magamnak, mert én magam teszem. Nekem kötelességeim vannak. És mindenkéül, én katona vagyok. Elképzelhetetlen, mennyi baj van ezekkel az egyenruhákkal. Nem tud valami becsületes komornyikot? Aztán a családunk, a házunk, a jövőm. A nagymama nem tűri ezt. Én se tűröm, hogy . . . hogy . . . hogy . . .

ANNA. *(Leül, ölébe nyugtatja kezeit, nagyon nézi Ágostot, majd egyszerre lehajtja a fejét, hirtelen fölemeli.)* Nem szeret többé. Jó. Rimánkodva rabolt ki engem. Jó. De megcsalni, nevetségessé tenni magam nem hagyom. Nincs szükségem a nyomorúságos megalázkodásra és nem kell a szerelme, a maga szerelme! A hűsége, a neve. Semmi se kell öntől. Tartson szeretőket, házasodjon meg, de igazoljon az apám, az öcsém és magam előtt.

ÁGOST. Nem jó ötlet. Nem jó. És nincs időm, mondtam már, hogy nincs időm. *(Indul.)*

ANNA. Nézze, szenvedek és szégyellem, hogy szenvedek. Én nem vagyok én többé, különben nem tudnám megtenni, hogy könyörögjek egy férfinak. Ne alázzon meg és ne tapossa el azokat, akiket mindenekfölött szeretek és tisztetek és ne taposson el engem. *(Szünet. Szárazan.)* Tartsa meg a szavát! Hogy azt, amit én becsületes embereknek és magamnak adtam, megtarthassam.

ÁGOST. Csak nem érzelegni, nem érzelegni. Azt igazán nem szeretem. Az én szívem nagyon jó, de katonaszív. Az ilyesmit legjobb egy jogtanácsossal elintézni. Az ügyvédét elküldi, annak átadják, átveszik és rendben van az egész. Van valami kívánsága?

ANNA. Nincs, csak egy. Az, hogy emelt fővel állhassak magam előtt és azok elé, akiket tisztetek.

ÁGOST. Azt teheti! Miért ne! Sőt! Igen helyes leány volt.

ANNA. Nem vagyok leány. *(Lehajtott fővel.)* Asszony vagyok! Gyerekem lesz! És a gyerekemnek nevet, magamnak tiszteletet akarok.

ÁGOST. Még ez is? Ez kellemetlen, a legnagyobb mértékben kellemetlen.

ANNA. *(Csodálkozva.)* Kellemetlen? Végső célnak, egyetlen ambíciónak, legfőbb boldogságának mondta és most...

ÁGOST. Most kellemetlen. Útálatos ügy. Közönséges.

ANNA. Útálatos ügy, hogy egy új, egy szent, egy tiszta lény születik a világra?

ÁGOST. Nekem mit születik, én nem vagyok rá kíváncsi. Nekem semmi közöm hozzá. Nekem hagyjanak békét, hagyjanak ki az egészből és, ha az ember még tudná biztosan tudná, ki az apja?

ANNA. Ön, de csak volt, apja többé nincs és nem is lesz.

ÁGOST. Lezártuk?

ANNA. Le.

ÁGOST. Békében? *(Kezet ad.)*

ANNA. *(Nem ad kezet, lassan föl-alá jár.)*

KOSTITZ. *(A középső ajtóban bedugja, kikapja a fejét.)*

ÁGOST. Tessék!

KOSTITZ. Kérem szépen, ezer bocsánatot, csakis, hogy föl méltóztatott szabadítani. *(Suttog.)* A hercegasszony főméltósága előre küldött, hogy ő eljön a hercegért!

ÁGOST. A szomszéd háznál az autó megáll?

KOSTITZ. Nem, ennél a háznál. Főméltósága nem zsenirozza magát. Ő nem. — Én fúni fogom, *(autókiértőt utánoz)* és együtt mennek ki a kastélyba.

ÁGOST. Ő, én, ki még?

KOSTITZ. *(Súgva.)* Sophie. *(Elmenekül.)*

ANNA. Tehát elmegy?

ÁGOST. El én!

ANNA. Ez az utolsó szava?

ÁGOST. Olyanformán. *(Az ablaküvegen dobol.)*

ANNA. *(Az ágyhoz közeledik, kinyitja az éjjeli szekrény fiókját, kivesszi a csontfogantyús bulldogot. Az ágynál.)* Tehát az én számomra nem marad más hátra, mint egy.

ÁGOST. Mi?

ANNA. Az öngyilkosság.

ÁGOST. Na ezt azért nem kell, az nem kell, ordenári dolog. *(Katonás árgóval.)* Ámbár vannak helyzetek, mikor nem lehet mást tenni. Amikor a becsület kívánja. Az elől jár, akinek van.

ANNA. Tehát öljem meg magam. És miért nem ön magát?

ÁGOST. Isten ments. Nekem tiltja a vallásom. Soha nem bocsánatáná meg nekem az egyház. Csak nagy utánjárásra. És most jön a legjobb szezón; a nagy, vad egy élet, rendes becsületes ember leszek. *(Nagy méltatlankodással.)* Én megölni magamat? *(Szünet.)*

ANNA. És mit mond ahhoz, hogy én — — magát? *(Fölveszi a revolvert és játszik vele. Nézi, magafelé irányítja, Ágostra szegzi.)*

ÁGOST. *(Ugrál kicsit.)* Mit bolondozik. Micsoda túlzás. Tegye el, még kárt csinál magában.

ANNA. Én, nekem nincs okom.

ÁGOST. Adja ide a fegyvert, a mienk. Mit tudnak vele bánni maguk. Na adja ide

szépen. *(Közeledik feléje, meg akarja fogni, nem tudja.)* Maga nagyon föl van izgatva. *(Ő izgatott.)* Egy kis csokolodzás tán kell, no nem bánom. *(Megnézi az óráját.)* Még öt percem van. *(Elkapja a karját, az ágy felé vonszolja.)* Bestia, gyere, a szeretöm vagy, az állatom vagy. A vásáron megvettelek, megfizettelek.

ANNA. *(Kiszakítja magát — visszalöki az ágynak, ő maga az ajtó felé hátrál, mint a macska, egyszerre kiegyenesedik, rászegzi a fegyvert.)* Ha tud, imádkozzék. *(Elfordítja magát.)* Most én fizetek.

(A fegyver eldördül, Ágost felszökken és egy hang nélkül holtan terül el az ágy lépcsőzetén, fejjel az ágy falának.)

ANNA. *(Egy pillanatig szorítja a füstölő revolvert, maga felé fordítja, eldobja, közeledik a holttest felé. Itt sokféle játék lehető. A színpadon látják, melyik a jó. A végén letérdepel. A holttestre mutat.)* Megöltem.

BORIS. *(Megnézi, parasztosan konstatálja a halált, keresztet vet.)* Csakugyan holt!

(Siránkozva, parasztosan.) Meghalt a nagyságos főember. No még ilyen. Megölted? Megölted? Miér? Nem engedelmeskedett. Gyere, fussunk.

ANNA. Én? Futni? Ki elől? Magamat megtaláltam. Megkönnyebültem. Nyugodt vagyok.

BORIS. Mond, hogy maga. Ki látta? Nem is te tetted. Nem.

ANNA. Vigyél és öltöztess fel, ne ezekkel a rongyokkal, a magam ruháját akarom. Gyere, gyere. *(Künn az autó sajátóság menete, vonítása, túlkölése hallatszik, anyitva hagyott oldalajtó felől.)* A ruhám, a régít, dadám, a cipóm.

KOSTITZ. *(A hálószoza ajtajánál kint.)* A hercegasszony itt van!

ANYAHERCEGNŐ. Menjen le a gróf úr a Sophiehoz. Majd én magam. *(Kopogtat.)* Ágost, én magam jöttem érted. Magam. *(Választ nem kap. Kinyitja az ajtót, erőteljes kézzel. Sötét bundában. Téli kapisonban. Botratámaszkodva. Az egyoldalra világított hálószozában nem tájékozódik mindjárt, a toilettsoza felé néz.)* Jöttem visszaadni egy

vizitet, mi járhatunk piszokban is, rajtunk nem fog, minket nem érint. Én idejöttem, hogy én innen elvigyelek! Utazunk.

ANNA. (*Belép és megáll az oldalsó toalettszoba ajtajában.*) Jelentem főmagasságnak, hogy Ágost herceg nem utazhatik. — Ágost herceg meghalt.

ANYAHERCEGNŐ. (*Közelebb lép, meglátja a holttestet. Keresztet vet, nézi.*) Az én szép unokám, vérem, nevem, házam ivadéka halott.

ANNA. Halott!

AZ ANYAHERCEGNŐ. (*Mint a vércse úgy megy neki Annának.*) Canaille! Canaille! Canaille! Ezt te csináltad, te, te! Te adtad kezébe a fegyvert!

ANNA. (*Emelt fővel, szoborszerűen.*) Nem. Én magam. Én öltem meg.

ANYAHERCEGNŐ. Úgy? Te merted? Tudod mi történik veled?

ANNA. (*Mint előbb.*) Tudom. Viselem a következéseit, akarom, kívánom a leszámolást.

ANYAHERCEGNŐ. A leszámolást! Én is. A szép nyakadat a hóhérkötélre... és

aki hozzád tartozik, a fajtád, a véred, az egész ivadékodat, kiirtatom. Hogy magjuk ne maradjon, mint a hogy nekem nem maradt.

ANNA. Itt vagyok és megyek önnel az isteni és világi törvény elé!

ANYAHERCEGNŐ. (*Főlocsudva.*) Világi törvény! Az nekem nem kell, vulger és útálatos előttem. Nincs törvény, csak egy, a házunké, az enyém! Boszút igen, de botrányt nem! Egy Feodorori is, akit megölték! Aki nem ölt, hanem megöletett! Ezt nem! Így nem lehet, nem szabad, hogy megtudják. Madmazell, figyeljen ide. A cselédség nem tud semmit. És ön nem az oka Ágost herceg halálának. Véletlen szerencsétlenség, vadászaton, hirtelen. A magasabb cselédség ki fogja állítani a hiteles okiratokat. Nem tűröm, hogy piaci törvény elé hurcolják házunkat, amely arra született, hogy öljön és nem arra, hogy megölessék! Most pedig hagyja itt a halottamat, most már az enyém, a mienk újra! Ön pedig takarodjék innen borzasztó bűnével, tűnjék el a városból, az egész világrészből. Ne halljam többé az ön nevét, ne

lássam egy moccanását, mert... Én istentől adott jogomnál fogva és mert nekem az érdekem... Madmazell, én megkegyelmezek önnek.

ANNA. (*Mereven előrelép.*)

(*Kint lárma, Boris, két inas, az utcáról egy alak, benyomulnak. Hangok.*) Itt, erre... a herceg... a szeretője... ő maga... az... azt... a bestia. Nem, önként. Ki tudja, ki.

POLGÁRI BIZTOS. Bocsánatot, de a házból értesítettek, hogy itt történt valami. (*Meglátja az anyahercegnőt. Mély bókkal.*) Főmagasságotat kérem, ne izgassa föl magát.

ANYAHERCEGNŐ. Sohse voltam erősebb. Kérem önt, hagyja el a házat.

POLGÁRI BIZTOS. Bocsánatot, de nekem kötelességem megtudni, hogy mi történt. (*Nézi a halottat.*)

ANYAHERCEGNŐ. Szerencsétlenség történt. Hirtelen baleset. A törvény beavatkozását nem kérjük.

POLGÁRI BIZTOS. De szabad tudnom, mi történt?

ANNA. (*Előrelép.*) Az történt, hogy Ágost herceget megöltem. A családjával együtt hazudott nekem, hogy becstelenné tegyen. Igazságot tettem magamnak. Én viselem a felelősséget Isten és ember előtt.

(*Függöny gyorsan.*)

